

Öz

Türkiye’de ilk Endüstri Ürünleri Tasarım eğitimini başlatmış kurum olan MSGSÜ Endüstriyel Tasarım Bölümü, 2021 yılında yarım yüzyılı geride bırakmaktadır. 1971 yılında, UESYO ile başlayan bu 50 yıllık süreçte, ülkede endüstriyel tasarımın adı dahi bilinmezken kurumun yetiştirdiği öğrenciler, Türkiye sanayisine yön verecek pozisyonlara gelerek, endüstri tasarımının gelişmesi ve yerleşmesinde önemli rollere sahip olmuş ve mesleği bilinir kılmışlardır.

Yarım yüzyılda, bölümün isminde ve yapısında çeşitli değişiklikler gerçekleşmiş olsa da özünde verdiği eğitim ve tasarımcı vizyonu bölümün kuruluşundaki anlayış ile sürmektedir.

Bu süre zarfında, çok değerli endüstriyel tasarımcılar yetiştirmiş, dünya çapında pek çok tasarım yarışmasında önemli ödüller almış, mezunları Volkswagen, Mercedes, Tofaş, Arçelik, Şişecam, Ford Otosan, Grohe, Kelebek, Çilek Mobilya, Vestel, Anadolu ISUZU ve daha pek çok Türkiye’nin ve dünyanın önemli kuruluşlarında tasarımcı olarak mesleğini sürdürerek tasarıma yön vermiş, mesleki pek çok ilke imza atmıştır.

Bölümün öğretim üyelerinin ve mezunların çalışmaları, Türkiye’nin yakın tasarım tarihinde önemli yer tutmaktadır.

1971 yılında Türkiye’de İDGSA çatısı altında kurulmuş olan ilk endüstri ürünleri tasarımı bölümü, Türkiye’de bu mesleğin temellerini oluşturmuş, yetiştirdiği öğrencileri ile Türkiye endüstrisinde önemli bir yer edinmiştir. 50 yıl sonra, halen endüstride mezunları aranan bir kurum olma konumunu korumayı sürdürmektedir. Bu çalışma, bölüm arşiv belgeleri, başta bölümün kurucusu Önder Küçükerman ve döneminin tanıklarının sözlü ve yazılı anıları, röportajları ve konferanslardan alınma bilgiler ile şekillenmiştir. Bölümün 50.yılında, bu yarım asırlık serüveni anlatılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye’de endüstri ürünleri tasarımı, tasarım tarihi, UESYO, IGDSA, MSÜ.

Türkiye’de İlk Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünün; İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nden, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’ne 50 yıllık Serüveni

 Önder Küçükerman
Haliç Üniversitesi, Endüstriyel Tasarım Bölümü, İstanbul, Türkiye

 Saniye Meltem Özkaraman Şen
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Endüstriyel Tasarım Bölümü, İstanbul, Türkiye

Başvuru tarihi/Received: 02.12.2021, Kabul tarihi/Final Acceptance: 31.12.2021

Extended Abstract

The Industrial Product Design Department of Mimar Sinan Fine Arts University, in its modern name, the institution which initiated Industrial Product Design Education in Turkey, has completed half a century of life in 2021 under its official name.

In this 50-year period, which began with the Industrial Design Department of UESYO in 1971, in a time when the name of Industrial Design was an unfamiliar concept in the country, the students trained by the institution came to positions that would direct the Turkish industry, had important roles in the development and settlement of industrial design and made the profession known.

In line with this, a second department was established within the body of İDGSA in 1973, under the name İDGSA, Interior Architecture and Industrial Product Design Department.

In accordance with a decision taken in 1981, two departments were gathered under one roof, and the one name of MSU, Faculty of Architecture, Industrial Design Department.

The qualification exam system for the department was changed in 2016, and in 2020 the department was renamed to Industrial Design.

Since 1971 when the department was formalized; it raised highly valuable industrial designers, its students received important awards in many international design competitions, its graduates became professionals in important domestic and global companies such as Volkswagen, Mercedes, Tofaş, Arçelik, Şişecam, Ford Otosan, Grohe, Kelebek, Çilek Mobilya, Vestel and pioneered many professional innovations.

The innovative products designed by these graduates helped many companies such as Arçelik, Çilek, Arzum, etc. to become pioneers in their own fields, and achieve great success.

The design works of the founding members of the department, along with the works of the graduates they raised for the design world and of the successive generations, hold an importance place in the recent design history of Turkey.

The first Industrial Product Design Department, which was established in Turkey in 1971 under UESYO’s roof, laid the foundations of this profession in Turkey and gained an important place in the Turkish industry with the students it raised.

The general structure of UESYO education

- The goal of the institution is to design products which can be produced in the industry,
- To produce projects by acting in touch with industrial organizations,
- To be able to follow up-to-date technological developments thanks to ongoing relationship with the industry,
- Graduate students carry design duties in industry organizations.

Quite in parallel, the objectives of current department can be summarized as follows;

- To direct the Turkish Industry in terms of design; to contribute to the development of theoretical research and applications,
- To provide design and designer support to the Turkish industry, to closely follow global developments in order to carry new knowledge to education and industry,
- To create a school which is unique in terms of industrial design education and profession.

As a result of this unchanging approach to education, even after 50 years, it still remains as an institution, the graduates of which are still much sought after in the industry. The department also conducted many inter-institutional collaboration projects and is still conducting new projects.

This work was shaped using the department’s archive documents, verbal and written memories of and interviews with witnesses throughout the history, as well as conferences. The objective is to utilize this documentation resources to portray the half-century journey of the department in its 50th year.

Keywords: Industrial product design in Turkey, design history, UESYO, IGDSA, MSU.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş**Endüstrisi Olmayan Türkiye’de İlk Ürün Tasarımları**

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu ile, “Sanayi-i Nefise Mektebi” önemli bir rol üstlenmiştir. Bu eski kurum, cumhuriyetin kuruluşu ertesinde, isim değişikliği ile “İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (İDGSA)” olmuş, sanatçı yetiştirmesinin yanı sıra çağdaş Türkiye’nin yeni yapılanma sürecinde evleri, kamu mekanlarını yeniden donatmak için ürünler ortaya koymuştur. Ortaya çıkan çağdaş yaşamın gereği mekanlarda kullanılacak ürünler ve ülkede gelişmiş bir endüstri olmaması, bu yenilikçi kuruma yeni bir misyon yüklemiştir. “Önceleri yalnızca güzel sanat dallarının eğitimi verilirken, tasarım alanındaki ilk adımların atıldığı yer olmuştur.” (S.Öziş, *Kişisel İletişim*, 2011)

Akademi’ye Tanıklık kitabında yer alan röportajında, okulun eski yöneticilerinden Prof. Kerim Silivri’nin anlatımlarına göre; “1883 yılında kurulduğunda, programında; Resim, Heykel, Mimarlık olarak 3 bölüm vardı. 4. Bölüm olarak Türkiye’de ilk defa Dekoratif Sanatlar Bölümü (*Tezyinat*) kuruldu”. (Silivri, 2003) O dönemde Tezyinat bölümü gelecekteki endüstri tasarım eğitiminin de ilk temel taşıdır çünkü bu bölümde;

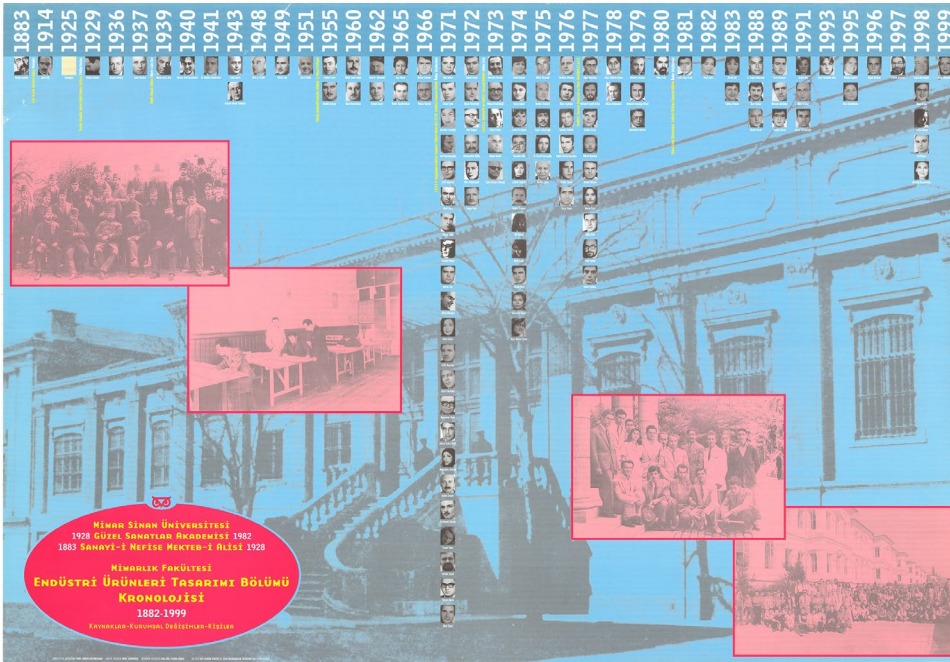
başta mobilya olmak üzere, ihtiyaca yönelik günlük kullanım ürünleri tasarlanmaktadır. “Arapça kökenli tezyin etmek; süsleme, bezeme, donatma anlamına gelmektedir. O tarihte bu kavram, günümüzdeki iç mimarlık, endüstri tasarımı başta olmak üzere, hemen hemen bütün tasarım alanlarını kapsamıştır”. (Ö. Şen, 2004)

1999 yılına ait Endüstri Ürünleri Tasarım Bölümü Kronoloji posterinde; 1925 yılında, Phillip Ginther’in başkan olduğu Tezyini Sanatlar Şubesi kurulmasının, İDGSA’da, Ürün Tasarımı Eğitiminin ilk adımı olduğunu görmekteyiz. O dönem, Tezyini Sanatlar kapsamındaki bölümler günümüzde cam ve seramik, tekstil, endüstriyel tasarım, grafik vb. tasarım bölümlerinin temelini oluşturmuştur (*Resim 1*).

“Türkiye’deki sanayinin genel olarak az gelişmiş olması sebebiyle endüstri ürünlerinin tasarımı ve üretimi 1920’lerin sonundan itibaren akademi (İDGSA) kaynaklı bir süreç ile oluşmaya başlamıştır. Kurumda yetişen; Seyfi Arıkan, Fazıl Aysu, N. Yaver Yenal, Sadun Ersin, Muhlis Türkmen, vb. pek çok tasarımcı, çağdaş Türkiye’nin yeni yapılanma sürecinde evlerde ve kamu mekanlarında (*TBMM, Florya Deniz Köşkü vb.*) mobilya ve iç mekân tasarımları yapmışlardır”. (Atmaca, Borvalı, Hasırcı, ve Ultav, 2015)

Resim: 1

Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kronolojisi Poster, 1999 (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

II. Dünya savaşı sebebiyle, ülkelerinden ayrılan hocaları davet eden kurum, onlara eğitmen olarak yer vermiştir. “1936 tarihinde, Prof. Dr. Hans Poelzig’in ölümü üzerine Bruno Taut, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü’ne öğretim üyesi olarak atanmıştır.” (Dağdelen, Doygun, Esma, 2019) Taut’un; İDGSA’da başlaması kurumun tasarım kültüründe büyük etki yaratmıştır. Kuruma kattığı vizyon ile sonradan kurulacak olan Endüstri Ürünleri Tasarımı disiplinine katkısı büyüktür.

Yabancı hocaların gelişi ile İDGSA’da yeni bir süreç başlamıştır. “Almanya’da işten uzaklaştırılan öğretim üyelerinin Türkiye’ye çağırılması; “Akademi Reformu” olarak anılan bir dönemin başlangıcı niteliğindedir. Yabancı öğretim üyelerinin eğitime kazandırdığı dinamizm, genç kuşağa ait Türk öğretim kadrosunun da oluşumunu sağlamıştır.” (Zeytinoğlu, 2003) Bu reform yeni eğitimlerin önünü açmıştır.

Yeni Bir Mesleğin Doğuşu-Endüstri Ürünleri Tasarımının Ortaya Çıkışı

Endüstri Ürünleri Tasarımı; 1960’ların sonlarına değin günümüz anlamını kazanmamış, dönemsel olarak başka isimler ve bölümlerde ele alınmıştır. 1945 öncesi Almanya’da bile halen isimlendirilmediği görülmektedir. International Council of Societies of Industrial Design (ICSID)’in 1970’lerde ki tanımına göre; “Tasarımcının sorumluluğu, ortaya koyduğu ürünün kullanılma biçimine bağlı olan temel kavramda başlar. Bu sorumluluğu, tasarımın görsel özelliklerine ve işleyişinin yetkinleştirilmesine kadar iner; işlevsel, kültürel, sosyal ve ekonomik alanlardaki ilişkilerin de sağlanması ile insanın tüm çevresinin geliştirilmesini öngörür” demektedir. (Erhan, 1976)

1945 öncesi Almanya’da; endüstriyel ürünlere biçim vermenin, tasarım olarak anılmadığı görülmektedir. Kaynaklardan görülmeye göre; Tasarım kelimesi yerine ürün biçimlendirme anlamına gelen “*Produktgestaltung*” ya da endüstriyel biçimlendirme anlamına gelen “*Industrielle Formgebung*” kullanılmıştır.

1940’lardan sonra dünya üzerinde kendi tanımını ve özerk kimliğini bulana kadar

bu disiplin; genellikle mimar kökenli tasarımcılar tarafından icra edilmiştir. Bağımsız bölüm kurulana dek İDGSA’da, çok sayıda ürün tasarımına rastlamaktayız. Bu ürünlerin genelde mobilya olduğunu, Ernst Egli, Bruno Taut, Hayati Görkey, Zeki Kocamemi, Nazimi Yaver Yenal, Sedad Hakkı Eldem, Utarit İzgi, Sadun Ersin, Ali Muslubaş, Mesut Manioğlu, Sadi Öziş, İlhan Koman, vb. gibi hocaların günümüze ulaşan ürünlerinden görmekteyiz.

1950’lerde ‘avant-garde’ olarak tanımlanan projeler ve bu projelerde kullanılacak mobilyaların tasarlandığını, Arkitekt, Mimar dergilerinde yayınlanan makalelerden görmekteyiz. “Ülkede hem gelişmiş bir mobilya sanayisi yoktur, hem de ithalat yapmak olanaksız gibidir. Madeni mobilya alanında sactan yapılmış ilkel büro dolapları dışında, örnek yoktur. Bu mobilyalar (*avant-garde*) yalnızca tasarlanmakla ve deneme üretimi ile sınırlı kalmamakta, daha önceki pek alışık olunmadığı biçimde, atölye üretimi de olsa seri üretilmektedir”. (Küçükerman, 1995)

Bu dönemde; girişimci iki öğretim üyesi, İlhan Koman ve Sadi Öziş; İDGSA heykel bölümü metal atölyesinde, metal mobilya tasarlamaya ve üretmeye başlamışlar, daha sonra Kare Metal ismini verdikleri atölyelerinde 50 civarında model tasarlayıp üretmişlerdir. Bu mobilyalar, endüstri ürünleri tasarımının o dönemdeki ilk örnekleridir. Bu mobilyalardan birkaçının günümüzde Walter Knoll tarafından üretimi sürmektedir. “1950’lerin başlarına gelindiğinde, akademi, farklı üretim yöntemlerinin incelendiği ve denendiği bir merkez haline gelmişti, Akademi de kurulan heykel atölyesinin bir uzantısı olarak Kare Metal atölyesi ortaya çıktı.” (S.Öziş, Kişisel iletişim, 2011) Bu mobilyalar, Türkiye tasarım tarihi açısından çok önemli bir yere sahiptir.

1950’lerde Mimar Fazıl Aysu ile dekoratör Baki Aktar’ın sahibi olduğu Moderno dönemin en önemli dekorasyon mağazalarındandır. Bu mağaza, dönemin iç mimar ve mimarlarının başvurduğu bir adres durumundadır. Fazıl Aysu ve Baki Aktar sonraları Akademi’de 1971 yılında Türkiye’de UESYO’da kurulan ilk Endüstri

Tasarımı Bölümü'nde hoca olarak görev yapmıştır.

Sadi Öziş'in sağlığında aktardığı bilgilere göre; aynı dönemde, Mimar Sedat Hakkı Eldem, İstanbul, Kilyos'ta yapmaya başladığı otelin, iç mimarisinde kullanmak üzere büyük sayıda mobilya siparişi vermiştir. Bu büyük sipariş için seri üretime başlamışlardır. Dönemin önemli mimarı Utarit İzgi de projeleri için Kare Metal'e siparişler vermiştir. Moderno'nun yanı sıra Harbiye'deki Oskar mağazasında Kare Metal üretimi ürünleri satılmaktadır. Bu üretimler; Endüstri Ürünleri Tasarımı'nın filizlenmesine sebep olacak düşünce'nin alt yapısını oluşturmuştur. İlerleyen dönemde, genç Önder Küçükerman için, kendi söylemine göre; ülkede o an var olmayan, Amerikan dergilerinde gördüğü bu mesleği, kurum çatısı altında oluşturmak için motivasyon oluşturmuştur.

İDGSA'de, İlk Endüstri Ürünleri Tasarımı'nın Eğitimi için Ortamın Oluşması

İlk Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünün kurucusu Önder Küçükerman'ın bölümün kurulma kararı ile ilgili akademiye tanıklık kitabına anlattıkları şöyledir; “1940'lı yıllarda İstanbul'un işgali endişesi ile İzmir'e göç etmiş bir aile idik; 1950'li yıllarda, İzmir'e Nato'nun, personeli için birçok derginin yanı sıra “Do it Yourself” ya da “Populer Mechanics” türünde dergiler gelirdi. İşte “Industrial design” kelimesini ilk kez 1955 yılında bu yolla duymuştum.” (Küçükerman, 2003)

Küçükerman; “Industrial Design” eğitimi almak istemiştir. Ancak, Türkiye'de böyle bir bölüm yoktur. İDGSA, Dahili Mimarinin isteğine en yakın eğitim olduğunu düşünerek, 1960 yılında Akademiye öğrenci olduğunu, o dönem 5 yıllık bir okul olan akademide “Dekoratif Sanatlar” bölümünün, Avrupa'da ve Amerika'daki “Art Decoratif”in ve “Tasarım” kelimesinin, karşılığı olduğunu ifade etmektedir.

Prof. Dr. Kenan Mortan'ın hazırladığı “Önder Küçükerman ile 40 Yıl konuşmaları”nda şöyle anlatılmaktadır: “Bir grup mimar Utarit İzgi, Feridun Akozan, Sedat

Hakkı Eldem gibi dev isimlerdi. Diğerleri ise Almanya'da, Avusturya'da, İtalya'da eğitilmiş, “Bauhaus” okullarından gelen, eski ismiyle “Dekoratif Sanatlar” kuşağının en seçkin hocalarıydı. Ben Akademi'ye öğrenci olarak girdiğim zaman, İtalya'da okumuş Sabri Berkel, Sadun Ersin, Almanya'da okumuş Hayati Görkey, Emin Barın, Paris'te “Academy Beaux Arts” da okumuş Sadi Öziş, İsmail Hakkı Oygur, gibi çok özel hocaların eğitim ortamına girmiştik”.

1965 yılında, Hocası Utarit İzgi'nin teklifi ile “İnce Yapı” ve “İç Mimarlık” asistanı olan Önder Küçükerman, iki ayrı dalda çalışmaya başlamıştır. O dönemde İDGSA 5 yıllıktır ve mezun öğrenciler yüksek lisans mezunu olarak diploma almaktadır.

Küçükerman şöyle devam etmektedir. “Ben, 1965 yılında asistan oldum. “Endüstri Tasarımı” kelimesi ortada yoktu, ama dünyada “Industrial Design” diye bir şey vardı. “Kimse bana böyle bir bölüm kuramazsın” demiyordu, ama deneyimli hocalarım kibarca şöyle söylüyorlardı: “Evladım burasının adı İDGSA; Sen, içinde sanayi (o dönem endüstri değil sanayi kelimesi kullanılıyor) kelimesi geçen bir meslekten bahsediyorsun. Endüstri kelimesini, adında Güzel Sanatlar yazan bir okulda nasıl kullanırsın, aklına bu nasıl gelir? Belki de haklıydılar... Ortada ne böyle bir meslek ne de sanayi vardı”. (Mortan 2006)

Bu dönemde Endüstri Tasarımı Bölümü kurmak için araştırmalar yaptığını, raporlar hazırladığını, ancak endüstri kelimesinden rahatsız olan sanatçılardan büyük tepki gördüğünü söylemektedir. “Henüz asistandım. 1968 yıllarının sarsıcı olayları içerisinde, akademide başlatılan eğitim reformları da bizim için fırsattı. İDGSA bütünüyle büyük bir reform yapmaya karar verdi. Utarit İzgi Bey, benim de 6 yıl asistanlığını yaptığım İnce Yapı Kürsüsü'nü bir sömestr süreyle eğitim dışına çekti. Dersleri bıraktık, her şeyi kapattık ve bir sömestr boyunca reform programı için çalıştık”. (Mortan 2006)

Bu söyleşisinde, Küçükerman şöyle devam etmektedir. “Yurt dışındaki üniversitelerde “Industrial Design” bölümleri bazen mimarlık, bazen de güzel sanatlar fakül-

telerinde kurulmaya başlanmıştı. Ama kurumda hiç kimse “geleceği ne olacağını bilmediği bir konuya” fazla yaklaşmak istemiyordu. Çok kıymeti hocamız Rıfki Melül Meriç, Osmanlı üretim sistemlerini çok iyi bilen ve bence “son Ehl-i Hiref” olan kişiydi. Henüz öğrencilik yıllarında kendisine sormuştum: “Hocam, sanayi ile ilgili bir meslek, bu okulda olur mu? Yanıtı çok önemliydi: Oğlum (*ki o cümlesine çok şey borçluyum*) senin okulunun eski adı nedir? “Sanayi-i Nefise Mektebi”. Senin söylemek istediğin yeni şeyin adı nedir? Tasarım ve Sanayi. O dediğinin geçmişteki karşılığı “Sanayi Nefise”dir. Unutma ki senin kurmak istediğin bölümün adı bu. 1914’lerde adı “Tezyinat” yapıldı. Tezyinat eşittir “Design” bunu unutma!”. Belki de bu konuşma; bölümün kuruluşunu ateşleyen en önemli etkenlerden biri olmuştur. Adında anlaşılabilmesi gibi; “Sanayi-i Nefise-i Mektebi Alisi” kuruluş aşamasında sanayi ile ilişkisi kurgulanmış bir okul olarak, sanayi için ürün üretmek amacıyla olmuştur. Dolayısı ile o dönem ismi konulmamış olsa da endüstri tasarımı okulun bünyesinde hep varolmuş, ancak, 1960’ların sonlarına değin kavram olarak günümüz anlamını kazanmamış, dönemsel olarak başka isimlerin ve bölümlerin altında ele alınmıştır.

Okula 1945 girişli eski yöneticilerden Prof. Sadun Ersin’de, “Hocam Hayati Görkey’di, Almanya’da eğitim almıştı. Kavramsal bir iç mekân eğitimi değil teknolojiye dayalı bir eğitim almıştı. Özellikle tasarım açısından gelişmeleri yakından izliyordum. Türkiye’de Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü’nün açılmasının ilerisi için doğru olduğunu düşünüyordum”. (Ersin, 2003) demektedir. Hatta Milano’daki tasarım okulundan müfredatları getirdiğini söylemektedir. Sadun Ersin, Endüstri Ürünleri Tasarımı, İç Mimarlık bölümün altında yer aldığı dönem bölüm başkanlığı yapmıştır.

İlerleyen dönemde; ülkede kalkınma planları doğrultusunda, sanayileşme adımları, sosyal hayatta ciddi bir dönüşüm yaşatmıştır. Apartman hayatının yerleşmesiyle, çeşitlenen gündelik ürünlere ihtiyaç artmış-

tır, farklı alanlara gereksinim duyulmaya başlanmıştır. Yeni ürün tasarımları geliştirilmek zorunda kalınmıştır.

“Türkiye’nin sanayileşmeye başlaması ile 1960’ların sonunda akademi kurulu “İç Mimarlık ve Endüstri Sanatları” ismini kabul etmiştir. Ancak bağımsız bir bölüm olarak kurulması Akademi Başkanı Feridun Akozan’ın ABD’ye gidip orada bu disiplin ile tanışması sonrasında gerçekleşmiştir”. (Küçükerman, 2003)

Küçükerman’ın kendi anlatımı ile kuruluş hikayesi şöyledir: “Akademi yönetimi bana güven duymuş ve çok büyük destekler vermişti. Türkiye’de ilk kez Endüstri Tasarımı Bölümü kurulmasındaki destekleri yüzünden, Feridun Akozan karşılığı ödenmeyecek bir akademi başkanıdır. Biz bu mesleği kuralım dediğimiz dönemde, kendisi ABD üniversitelerini incelemeye gitmişti. Yaz sonunda döndüğünde beni çağırdı ve şöyle dedi: “Oğlum Amerika’daki her yerde bu bölüm var. Bunu kur! Ama şunu da ekledi: İnşallah bir hata yaparsın da evini arabayı haczederler!” (Mortan, 2006)

Önder Küçükerman’nın bu bölümü kurmak istemesinde ve ona bu görevin verilmesinde birkaç etkenin rol oynadığını ifade etmektedir.

Etkenlerden birini; Önder Küçükerman, Ekim 2021’de, MSGSÜ’de, verdiği konferansta; 1965 yılında, Türkiye’nin ilk çok katlı süpermarketi Ankara Gima’nın projesi ve uygulamasında hocası Utarit İzgi ile çalışma fırsatı olması olduğunu aktarmıştır. Projenin her aşamasında ürün tasarımı yapmak zorunda olduğunu, bu durumun kendisi için ciddi bir eğitim süreci olduğunu ifade etmektedir. Küçükerman; “Utarit Bey’e çok şey borçluyum. Gima; benim gelişimimde önemli bir okul oldu” demektedir ve ürün tasarımının, ülke ve endüstri için gerçek önemini orada kavradığını ifade etmektedir.

İkinci etken ise Braun Prize yarışmasıdır. Küçükerman; 1969 yılında Akademi kitaplığında Alman dergilerinden birinde Braun yarışmasının ilanını görür. Böyle bir yarışmayı ilk kez duymuştur. Yarışma kapsamı iyi tasarlanmış yeni bir üründür. Küçükerman; “Tüketicinin kendi kurgu-

ladığı bir Pikap” ile yarışmaya katılır. Yarışmayı kazanamaz, ama yaptığı çalışır prototip Akademi hocaların sanat eserlerinin sergilendiği sergiye konur. Akademi için son derece aykırı bir ürün olan bu pikap oldukça tepki alır. Bu ürün daha sonra, Braun tarafından, uzun yıllar Küçükerman’ın Braun yarışmalarında onur jürisi olarak yer almasına neden olmuştur.

Diğer etken; 1968 Kelebek Mobilya için tasarladığı seri üretim kontrplak mobilya tasarımlarıdır. Bir diğeri ise; o dönemin iki yayını olan Yapı Dergisi ve Mimarlık dergisinin rolleridir. Doğan Hasol ve Bülent Özer; bu konuya yönelik yazıları yayınlamış, bu konuyu kamuoyuna sunmuştur. Bu dergilerde Küçükerman yazım ekibinde olması, mesleki fikirlerini açıklamasına destek olmuştur.

Aslında; İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nde, Endüstri Ürünleri Tasarımı; 1970’de Uygulamalı Endüstri Sanat-

ları Yüksek Okulu’nda (UESYO) kuruluna kadar; farklı isimler altında var olmuştur. “Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü” ismi ilk olarak 1971’de kullanılmıştır (Tablo 1).

1971 Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksekokulu (UESYO) ve Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kuruluşu- Mesleğe İlk Adım İDGSA

1930’lardan itibaren üniversite öğretimine artan talep üzerine, ihtiyaçlar doğrultusunda eğitim verecek yeni kurumlar oluşturulmuştur. İlerleyen dönemde, talebin daha da artmasıyla, 1961 Anayasası’nın 21. Maddesi’nin “Herkes ilim ve sanatı serbestçe öğrenme, öğretme, açıklama ve yayma hakkına sahiptir, eğitim ve öğretim, devletin gözetim ve denetimi altında serbesttir” hükmü ile özel üniversiteler kurulmaya başlanmıştır. “1933 ve 1946 yılları arasında ülkemizde yeni üniversiteler kurulmuş ve bunu takip eden yıllarda bu üniversiteler kapasitelerini arttırmak zorunda kalmış

Tablo: 1
Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kronolojisi Posterindeki biçimi ile bu disiplinin 1971’e kadar hangi tarihte, hangi isim altında yer aldığını ve hoca isimlerini gösteren sıralama (Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kronolojisi Poster, 1999).

1883 SANAYİ-İ NEFİSE MEKTEBİ ALİSİ	
1914	Garb Tezyini Sanatları Şubesi Eğitmenler: Avni Lifij, Titolagier
1928 GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ	
1929	Tezyini Sanatlar Şubesi – Dahili Mimari Şubesi Eğitmenler: Wilhelm Schütte, Phillip Ginther, Hayati Görkey, Sabri Berkel
1939	Dahili Mimari Atölyesi Eğitmenler: Marie Louis Sue, Ahmet Zeki Kocamemi, Muhsin Demironat, Emin Barın, Kenan Temizan, Sefa Erkün, Utarit İzgi, Şeref Akdik
1955	Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü İç Mimari Atölyesi Eğitmenler: Sadun Ersin, Hamdi Şensoy, Malik Çadircioğlu, Ünal Demiraslan, Suna Alemdağ, Turgut Kavur, Oya Boyla, Önder Küçükerman, Özden Erguner, Yılmaz Morçöl
1971	İDGSA Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu (UESYO) Endüstri Tasarımı Bölümü
1973	İDGSA İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Kürsüsü
1977	Endüstri Tasarımı Araştırma ve Yapı Enstitüsü - ETAYE
1982 Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü	
1999	Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Araştırma Merkezi- ETAM
2003 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü	
2016 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Endüstriyel Tasarım Bölümü	

ve yurt geneline yayılan yeni üniversiteler açılmıştır. 1960’larda özel üniversiteler bu talebi karşılayabilmek için yükseköğretim sistemimizde yer almaya başlamışlardır”. (Yaşar, 2007) Bu üniversitelerden ikisi Nişantaşı, “Özel Güzel Sanatlar Yüksek Okulu” ile Beşiktaş, “Işık Mimarlık Yüksek Okulu”dur.

Ancak, Ocak 1971’de Anayasa Mahkemesi, üniversitenin ancak devlet eliyle kurulabileceği biçimindeki Anayasa hükmüne dayanarak, yükseköğretim de üniversite öğretimi olarak yorumlayıp özel olarak bu düzeyde öğretim yapılmasına olanak veren kanun maddesini iptal etmiştir. (Akyüz, 1997). Ortaya çıkan bu durum karşısında, 1472 sayılı kanun ile özel okullar resmileştirilmiş, devlet kurumlarına bağlanmıştır.

“12 Mart dönemindeki hükümetin yaptığı reformlar içerisinde; özerk kanunlar ile kurulmuş özel yükseköğretilerin, fakültelerin devlet üniversitelerine girmesi söz konusuydu. Çünkü anayasa mahkemesi Türkiye’de üniversite düzeyinde öğrenim gören üniversiteler tarafından devlet eliyle verilebileceği, özel üniversite diye bir şey olamayacağı kararına vardı. Milli Eğitim Bakanı başkanlığında yapılan toplantı da hangi üniversitenin hangi devlet üniversitesine bağlanacağı düşünüldü. IDGSA; Güzel Sanatlar Yüksek Okulu ve Mimarlık Yükseköğretilerini bünyesine almayı kabul etti. Bu operasyon sonunda Türkiye’de özerk kanunlar ile kurulmuş bir eğitim kurumu kalmadı”. (Silivri, 2003)

Prof. Önder Küçükerman, bu durumun kurumu ilgilendiren kısmını şöyle aktarmaktadır: “1969 yılında Türkiye’deki özel üniversiteler ve yükseköğretiler kapatılmaya başlanmıştı. Devlet üniversitelerine, bazı özel okullar veya bazı bölümler bağlandı. Bize Nişantaşı’ndaki “Özel Güzel Sanatlar Yüksek Okulu” ile Beşiktaş’taki “Işık Mimarlık Yüksek Okulu” devredildi. Bu devir işleri yaşanırken, Akademi Başkanı Feridun Akozan ve Safa Erkün hocalarım beni çağırıyor ve şöyle dediler: “Oğlum, sen bölüm kuralım diye konuşup duruyorsun. İki özel okul bize bağlanıyor. Bu yeni mesleği Akademi’nin içinde kurma, ama bize bağlı bir

okulda deneme yapalım! Türkiye’de ilk kez endüstri tasarımı eğitimi başlatılmasında kilit rol oynamış olan bu iki kişiye büyük bir borcumuz vardır. Beni; “1970 yılında “İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Bölümü” kurmak üzere görevlendirip, Nişantaşı’ndaki binaya bölüm başkanı olarak atadılar. Ortada henüz “Endüstri Tasarımı” diye bir sözcük yoktu. Biz hemen bir ekip kurduk, yeni bir eğitim planı hazırladık. Özel okulun adı değiştirildi, İç Mimarlık Bölümünün ismini değiştirdik ve “İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Bölümü” dedik. Böylece ilk kez “Endüstri Tasarımı Bölümü” ismi kullanılmış oldu. Aslında yeni mesleğin adı olarak “Endüstri Tasarımı” kelimelerinin kullanılabilmesi için aylar süren toplantılar, tartışmalar, araştırmalar yapılmıştı. ... eğitimin ilk kez başlatıldığı bina, bugün Nişantaşı’nda Karakol sokağı ile Abdi İpekçi caddesinin köşesindeki çok katlı binadır. Akademiye bağlı olarak “UESYO” ve oradaki Endüstri Tasarımı Bölümü kurarken belirli bir reaksiyon gördük. Çünkü o tarihte Akademi, klasik bir eğitim içinde olmak istiyordu. “Endüstri” gibi uygulamaya dönük eğitime karşıydı. O yüzden, Endüstri Tasarımı Bölümünü dışarıda tutmayı istemişlerdi. O dönem ben hem Akademinin asistanıydım hem UESYO’da bölüm başkanı”. (Mortan, 2006)

Kısa sürede Nişantaşı’ndaki binanın bu eğitime uygun olmadığı görülmüş, yeni ve uygun bir bina arayışları sonucunda, Beşiktaş’ta “Işık Mimarlık Okulu” yanındaki o tarihte bir demir deposu olan deniz kıyısında bir bina bulunmuştur. Bu gelişmelerin yanı sıra okulun yeni adı “Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu” (UESYO) olarak belirlenmiştir. Gürkut Uysal vb. öğretim elemanlarından oluşan bir ekip çalışmaya başlamış, binanın planları yapılmış, inşaat başlamış ve çok kısa süre içinde binaya yerleşilmiştir. 1971 yılında yeni okula geçildikten sonra “UESYO”da İç Mimarlık ismi kaldırılmış, bölümün ismi “Endüstri Tasarım Bölümü” ne dönüşmüştür. Önder Küçükerman, kendi kimliğini kazanmış bu bölüme ilk bölüm başkanı olarak atanmıştır. Önceleri akademinin tayin ettiği müdürler tarafından süren eğitim, ilerleyen dönemde tamamen akademiye

Resim: 2
Beşiktaş'taki UESYO Binası (Kaynak: Osman Ayrıntı Arşivi).

bağlanmıştır. 1472 sayılı yasa ile akademi bünyesinde kurulan okul, 1972 yılında çalışmalar tamamlanarak resmen eğitim ve öğretime başlamıştır. 4 yıllık İDGSA'ya bağlı bir kurumdur. Mezunları Lisans diplomasına sahiptir. Gece bölümü ders saatlerini doldurabilmek açısından 5 yıllık olarak planlanmıştır (Resim 2).

Önder Küçükerman'ın kurmayı hayal ettiği bölümün kurulmasına senato onay vermiş ancak sanayi ürünlerini İDGSA'dan uzak tutmak adına bu bölümün UESYO'da kurulması kararı çıkmıştır. Her ne kadar Endüstri Tasarımın kökeni İDGSA'da, Dahili Tezyinat'a kadar uzansa da UESYO; Türkiye'de günümüz Endüstri Tasarım Bölümünün ilk ve en önemli adımı olmuştur. Bölümün o dönemdeki adı "Endüstri Tasarım" Bölümüdür. Küçükerman'ın Türkiye'de henüz bilinmeyen bir disiplin olan bu bölüm ile ilgili Mimarlık dergisi 1972 yılının 8. Sayısında "Endüstri Tasarım Üzerine" isimli bir yazısı olduğu görülmektedir.

İlerleyen dönemde, bölüm kurumca benimsenmiş, İGDSA çatısı altında "İç Mimarlık ve Endüstri Tasarım Kürsüsü" kurulmuştur. Dönemin akademi kataloglarında, Önder Küçükerman dahil, eğitim kadrosundan pek çok kişinin, iki ayrı bölümde aynı anda ders verdiği görülmektedir. Akademi'nin eğitimi 5 yıl olduğu için, bu programdan mezun olanlar yüksek lisans mezunu olarak diploma almışlardır.

01/08/1972 yılında İDGSA senatosu-

nun Prof. Feridun Akozan Başkanlığın' da gerçekleşen 32. Toplantısında alınan karar gereği, 1971-1972 öğretim yılında akademiye bağlanan uygulamalı endüstri sanatları UESYO meslek yüksek okulunu, aynı yıl senato kararı ile 5 yıllık programa dönüştürerek, akademi eğitim sisteminin bir parçası durumuna getirmiştir. Bu karar; endüstri ürünleri tasarımının özerk bir bölüme dönüşmesinde önemli bir etkidir. Senato kararında, 1972-1973 öğretim yılında, Muhteşem Giray ve Önder Küçükerman'ın Ankara'ya giderek, Devlet Planlama Teşkilatı ve Genel Müdürlük nezdinde takip için görevlendirmiş olduğu da görülmektedir (Resim 3-5).

Türkiye'de Endüstriyel Tasarım Eğitimi'nin Çıkış Noktası Olarak: UESYO panelinde anlatıldığına göre; UESYO'da eğitim, gece ve gündüz olarak sürdürülmüştür; gündüz eğitiminin süresi 4 yıl, gece eğitimi ise 5 yıldır. O tarihte yeni okulun en büyük desteğinin, Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) sanayileşme politikası olduğu ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın Sosyal Planlama Dairesi büyük bir destek verdiği anlaşılmaktadır. Senato kararından verilecek eğitimin uluslararası normlarda olması için gerekli çalışmalar yapıldığı anlaşılmaktadır. Eğitimin başlamasından sonraki dönemlerde yayımlanan kataloglarda eğitimin genel hatları aktarılmaktadır (Resim 6, 7).

1974 yılında yayınlanan katalogda UESYO Müdürü Namık Bayık'ın giriş yazısı şu

GEREĞİNE KURULAN AKADEMİ SENATOSU

Gün: 1/8/1972
Sayı: 32**Bulunanlar :**Prof.Feridun Akozan
Prof.i.Hakkı Oygar
Prof.M.Ali Handan
Prof.Safa Erkin
Prof.Muhteşem Giray
Prof.Namık Bayık**Gündem :**

- 1- D.G.S.A.Mimarlık Yüksek Okulunun beş yıllık gelişme planı hk.
- 2- D.G.S.A.Uygulamalı Endüstri Sanatlar Yüksek Okulunun beş yıllık gelişme planı ve Mimarlık Yüksek Okuluna ait planlar ile birlikte Ankara'da işlenmesi hk.
- 3- Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulunda Dekoratif Sanatlar Bölümünün (yüzye ve biçim değerlendirme teknoloji atölyesi) olarak ortak bir atölye haline getirilmesi hk.

Başkan Prof.Feridun Akozan'ın Başkanlığında toplanan Akademi Senatosunda 21 sayılı toplantı kararı okunup imzalandıktan sonra gündemdeki maddelere geçildi.

- 1- Mimarlık Yüksek Okulu 5 yıllık planlama esaslarına teşkil eden yazı, Bakanlık yazısı ve Başkanlığa sunuş yazısı okundu ve açıklandı. İşbu planlama esaslarının Akademi Başkanlığı yazısına ekli olarak Yüksek Meslekî Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne gönderilmesine karar verildi.
- 2- Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okuluna ait 5 yıllık plan esaslarına ait detaylı çalışmalar bu konuda yürürlüğe olarak gelişen Doç. Kükükerman tarafından açıklandı. Neticede :
 - a) Genel Şemaya ekli ve senelik yatırımları da açıklayan bir yazı ile Y.T.Ü. Genel Müdürlüğüne bu çalışmaların sunulmasına,
 - b) Bu yazıya ek olarak hazırlanmış bulunan detaylılar da sunulmasına,
 - c) Her iki okul konusunda (Mimarlık Yüksek Okulu- Uygulamalı Endüstri Sanatlar Yüksek Okuluna) gerekli şifahi açıklamaları yapmak ve işi Devlet Planlama Teşkilatı ve Genel Müdürlük nezdinde takip etmek üzere bir temsilcinin (Prof.Muhteşem Giray ile Doç.Önder Kükükerman) Ankara'ya gönderilmesine ve bu iş için yapılacak masrafların Döner Sermayeden ödenmesine karar verildi.

3- Okulun Akademimize bağlandığı 1971-1972 öğretim yılı içinde ismi "U.E.S.Y.O." şeklinde değiştirilmiştir.1971-1972 öğretim yılı içinde programların isminin gayesine uygun olarak değiştirilmesi mümkün olamamıştır. 5 yıllık planlama yapıldığı şu sırada Senatamız bu konuyu ele almış ve bütün öğretim programlarını gayesine uygun bir şekilde sokmak üzere ve dünya standartlarına göre mukayeseli çalışmalar yapmıştır.

Bu cümleden olarak, Dekoratif Resim Bölümünün öğretimi itibarıyla diğer bölümlerin çalışma alanlarından faydalanarak bir tedavül ve tecrübe ortaya koyması halinde izalesine çalışılmıştır. Bu amaçla, Senatamız, bu bölümü U.E.S.Y.O.muz bünyesi içinde bağımsız bir bölüm olarak muhazara etmenin doğru olmayacağı kanaatinde dir.Senatomuz 1972-73 öğretim yılından itibaren bu bölümü, bölümler arası ortak "Yüzye ve biçim değerlendirme Teknoloji Atölyesi" haline dönüştürülmesine uygun bulunmaktadır. Ayrıca bu bölümün 3 yıldan beri tasfiye halinde bulunduğu da Senatamız kaydeder.

Prof.F.Akozan Prof.i.Hakkı Oygar Prof.M.Ali Handan Prof.S.Erkin
Prof.Namık Bayık Prof.Muhteşem Giray

4- Uygulamalı Endüstri Sanatlar Yüksek Okulunda Özel Okul döneminde yıllık ücret tamamen alıp, giz dönemi için ayrıca ücret talep eden İhsan Demirci, Lütfü Östabağ, Zeki Çakaloz ve Hasan Kavrak adlı öğretmenlere ilâveten bu defa aynı nitelikte talepte bulunun ve Bakanlık bakiğine açılması isteyen Nimev Karayigitoglu, Hakkı Karayigitoglu, Vehbi Yazgan, Mümtaz İşnigö, Mustafa Flevneli, Nuzhette Arslan, Yılmaz Zengin ve Gihad Burak'ın 21.5.1972 tarihli Bakanlıktan muhaverle dilekçelerini inceledi. Başkan Prof.Feridun Akozan'ın Amerika'dan avdetine intizaren gerekli cevabın Prof.i.Hakkı Oygar, Prof.Namık Bayık ve Prof.Muhteşem Giray'dan oluşan bir komisyonca hazırlanmasına ve Başkanın dönüşündeki ilk toplantıda görüşülerek Bakanlığa gerekli yazının yazılmasına karar verildi.

5- Bağlı okullarda sözleşme ile görevli asistanlar için torba kadrolara intibakları yapıldıktan sonra gerektiğinde D.G.S.A.Kuruluşlarında de işbirliklerini hususunun Koordinasyon Kurulunda görüşülecek olan bağlı okullar asistanlık yönetmeliği çerçevesinde ele alınmasına oy birliği ile karar verildi.

6- 1972-1973 öğretim yılında Bağlı okullara alınacak öğrencilere uygulanacak sınav rejimi aşağıdaki şekilde saptanmıştır:

- 1) 1472 sayılı yasanın 24.maddesinin ışığı altında; Mimarlık Yüksek Okulu Öğretim Yönetmeliğinin 1., Uygulamalı Endüstri Sanatlar Yüksek Okulu Öğretim Yönetmeliğinin 3. maddeleri uyarınca:
 - A) M.Y.O.kulunu için alınacak adaylarda ağırlıklı Fen puanı, U.Endüstri Sanatlar Yüksek Okulu için ise ağırlıklı toplam puan miktarının D.G.S.A. için saptanacak puanları aşmaması üzere taban puan saptanması;
 - B) M.Y.O. için D.G.S.A.Yüksek Mimarlık Bölümü, U.E.S.Y.O.kulu için ise Y.Dekoratif Sanatlar Bölümüne alınacak adaylar hakkındaki usullerin kıyas yoluyla uygulanmasına,
 - C) Giriş sınavlarını yönetme komitesi görevini her iki okul için aynı aynı kendi yönetim kurullarının yapmasına,
 - D) Yetenek sınavı jürileri için ;
 - a) M.Y.O.kulunda ; Prof.B.Özer, Doç.Gündüz Gökeç, Y.Mim.Ercüment Tarcan'ın asil, Prof.Muhlis Tirkmen, Prof.Muhteşem Giray'ın yedek ;
 - b) U.E.S.Y.O.kulunda Prof.G.Bozkurt, Doç.A.Gürman, yeterlikli Asistan Yılmaz Morşül'ün asil, Doç.D.Örmez, Doç.T.Germaner'in yedek üye olarak seçilmesine,
- 2) Gerekli tarih, taban puan saptanması ve adaylara ilân işlemlerinin süresinde okul Yönetim Kurullarınca özenilerek Senatoa amamlanacak kararlarla yerine getirilmesine ve birliği ile karar verildi.

7- U.E.S.Y.O.kulu bölümleri ile ilgili ders planı hazırlıkları incelendi.

- 1) Mobilya- İç Mimarlık Bölümünün (Endüstri Tasarım) na dönüştürülerek yapılmış analitik çalışmanın prenis ve örnek olarak kabulüne,
- 2) Tekstil, Graf ik ve Seramik Bölümünün aynı örneğe göre düzenlenmesine,
- 3) Aynı örneğin Dekoratif Resim Bölümünde de uygulanması olanaklarının araştırılmasına;
- 4) İlgili Bölüm Başkanları da çağırılmak suretiyle yapılacak hususların gelecek toplantıda öncelikle görüşülmesine oy birliği ile karar verildi.

Prof.i.Hakkı Oygar

Prof.M.Ali Handan

Prof.Safa Erkin

Prof.Muhteşem Giray

Prof.Namık Bayık

Prof.Feridun Akozan

Prof.Muhteşem Giray

Resim: 3

1972 yılına ait IDGSA'nın, UESYO ile ilgili Senato Kararı (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Resim: 4

1972 yılına ait IDGSA'nın, UESYO ile ilgili Senato Kararı (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Resim: 5

1 Mart 1976 UESYO'da proje jürisi, ilk mezunlarından bölüm i. si Günseli (Fıçıçı) Partanaz'ın ürününü sunarken (Kaynak: Günseli Fıçıçı Partanaz Arşivi).

şeklidir: "IDGSA'ya bağlı olarak öğretim yapmakta olan okulumuz, bugün için endüstri tasarımı, tekstil sanatları ve grafik

sanatları bölümlerinden oluşmaktadır. Çağdaş gereksinmelere uygun bir biçimde öğretim yapmakta olan okulumuzun halen

c) Her iki okul konusunda (Mimarlık Yüksek Okulu- Uygulamalı Endüstri Sanatlar Yüksek Okuluna) gerekli şifahi açıklamaları yapmak ve işi Devlet Planlama Teşkilatı ve Genel Müdürlük nezdinde takip etmek üzere bir temsilcinin (Prof.Muhteşem Giray ile Doç.Önder Küçükerman) Ankara'ya gönderilmesine ve bu iş için yapılacak masrafların Döner Sermayeden ödenmesine karar verildi.

3- Okulun Akademimize bağlandığı 1971-1972 öğretim yılı içinde ismi "U.E.S.Y.O." şeklinde değiştirilmiştir.1971-1972 öğretim yılı içinde programların isminin gayesine uygun olarak değiştirilmesi mümkün olamamıştır. 5 yıllık planlama yapıldığı şu sırada Senatamız bu konuya ele almış ve bütün öğretim programlarını gayesine uygun bir şekle sokmak üzere ve dünya standartlarına göre mukayeseli çalışmalar yapmıştır.

Bu cümleden olarak, Dekoratif Resim Bölümünün öğretimi itibarıyla diğer bölümlerin çalışma alanlarından faydalanarak bir tedavül ve tecavüz ortaya koyması halinin izalesine çalışılmıştır. Bu amaçla, Senatamız, bu bölümü H.E.S.Y.O.muz bünyesi içinde bağımsız bir bölüm olarak muhafaza etmenin doğru olmayacağı kanaatinde dir.Senatomuz 1972-73 öğretim yılından itibaren bu bölümü, bölümler arası ortak "Yüzey ve biçim değerlendirme Teknoloji Atölyesi" haline dönüştürülmesine uygun bulunmaktadır. Ayrıca bu bölümün 3 yıldan beri tasfiye halinde bulunduğunu da Senatamız kaydeder.

Prof.F.Akozan Prof.İ.Hakkı Oygur Prof.M.Ali Handan Prof.S.Erkün

F. Akozan

İ. Hakkı Oygur

M. Ali Handan

S. Erkün

Önsöz

Devlet Güzel Sanatlar Akademisine bağlı olarak öğretim yapmakta olan Okulumuz, bugün için Endüstri Tasarımı, Tekstil Sanatları ve Grafik Sanatları Bölümlerinden oluşmaktadır.

Çağdaş gereksinmelere uygun bir biçimde öğretim yapmakta olan okulumuzun halen 417 öğrencisi bulunmaktadır. Bu öğrencilere ilk iki yılda tasarlama ile ilgili temel ilkeler ve değer yargıları verilmektedir. Bu biçimlendirici yıllarda, öğrencilerin tasarım sözlüğü kendi alanlarında geliştirilmekte ve kendi işlerinin eleştirisi sağlanmaktadır. Diğer iki yılda ise, uygulamalı çalışmalara yönelmektedir. Bu yıllarda öğrenci, bölümü içinde kendi seçeceği uzmanlık alanına yönelerek tasarım, araştırma ve çalışmalarını sürdürmektedir. Bu dönemdeki çalışmalar okul içinde kalınarak, okul dışında üretici kütleye kadar taşınmaktadır. Bu konuda okul ile üretici kuruluşlar arasında belirli bir ilişki kurulmuştur. Böylece okul içinde sağlanan uygulama olanakları aşılarak, öğrencinin her an gelişen teknolojiyi anında izleyebilme ve inceleyebilme olanğı sağlanmış bulunmaktadır.

Bu ilkeler ile öğretim gören öğrencilerimizden 1972/1973 öğretim yılında 37'si, 1973/1974 öğretim yılında ise 98'i mezun olmuş, kendi alanlarında endüstrimize (dizayner) olarak katkıda bulunabilmek için yurt sathına dağılmışlardır.

Okulumuz mezunlarının endüstri kuruluşlarında başarılı ve olumlu çalışmaları ve endüstrimizin bugün sıkıntısını çektiği dizayner kadrolarına daha fazla eleman yetiştirebilme gayreti bizleri 1974/1975 öğretim yılından itibaren bir süre önce kapatılan gece öğretimini tekrar açmaya yöneltmiştir. Bu sebeple 1974/1975 öğretim yılında okulumuz gündüz öğretimine 100, gece öğretimine 75 kişi olmak üzere toplam 175 öğrenci alınmasına karar verilmiştir.

Temelini Devlet Güzel Sanatlar Akademisi öğretim üyelerinin oluşturduğu 64 kişilik öğretim kadromuz, endüstrimizle yakın ilişkilerimizin sürdüğünce daha verimli ve daha bilgili dizaynerler yetiştirebileceği inancı içindedir.

Amacımız çağdaş düzeydeki tasarım sorunlarını çözebilecek tasarımcıları yetiştirmektir.

Prof. Namık BAYIK
U.E.S.Y.O. MUDURU

Resim: 6

DPT görevlendirmesi, Senato Kararı (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Resim: 7

1974 UESYO katalogu giriş yazısı (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

417 öğrencisi bulunmaktadır. Bu öğrencilere ilk iki yılda tasarlama ile ilgili temel ilkeler ve değer yargıları verilmektedir. Diğer iki yılda ise, uygulamalı çalışmalara yönelmektedir. Bu yıllarda öğrenci, bölümü içinde kendi seçeceği uzmanlık alanına yönelerek, tasarım, araştırma ve çalışmalarını sürdürmektedir. Bu dönemdeki çalışmalar okul içinde kalmayarak, okul dışında tüketici kesime kadar taşımaktadır. Bu konuda okul ile üretici kuruluşlar arasında belirli bir ilişki kurulmuştur.

Böylece okul içinde sağlanan uygulama olanakları aşarak öğrencinin her an gelişen teknolojiyi anında izleyebilme ve inceleyebilme olanağı sağlamış bulunmaktadır. Bu ilkeler ile öğrenim gören öğrencilerimizden 1972-1973 öğretim yılında 37’si, 1973-1974 yılında öğretim yılında 98’i mezun olmuş, ...kendi alanlarında endüstri-mize (*dizayner*) olarak katkıda bulunabilmek için yurt sathına dağılmışlardır. Temelini İDGSA öğretim üyelerinin oluşturduğu 64 kişilik öğretim kadromuz, endüstrimizle yakın ilişkilerimiz, sürdürüncü daha verimli ve daha bilgili dizaynerler yetiştireceği inancı içindedir. Amacımız çağdaş düzeydeki tasarım sorunlarını çözebilecek tasarımcıları yetiştirmektir”. (*UESYO Kataloğu, 1974*)

Senato’da DPT’de görevlendirilmiş Küçükerman, 2021 yılındaki görüşmemizde şöyle aktarmaktadır; “Biz UESYO’yu kurar kurmaz Endüstri Tasarımı bölümüne DPT destek yağdırmaya başladı. Ben de sık sık Ankara’dayım. “Temrinlik” ders için tüketilen malzemeye ihtiyacımız var diyoruz, istiyoruz. Sözünü ettiğimiz malzeme ise “buzdolabı, televizyon, vb. O yıllarda Türkiye’de bu ürünler yeni üretiliyor. Bu destek sayesinde, herhangi bir televizyonu alıp öğrenciye verip, ders malzemesi olarak onu dağıtmasını sağlayabiliyorduk. Buzdolabı yapmak isteyen bir öğrenciye buzdolabı verebiliyorduk. O buzdolabı, öğrencinin ders malzemesi oluyordu. DPT’de sanayileşme için uğraşılıyor ve bize şunu söylüyorlardı: “Türkiye’de sanayiye teşvik ediyoruz ama yeni ürünsüz ne yapılabiliyor ki?” DPT’ye çok şey borçluyuz! Diğer üniversiteler bizden yıllar sonra bu bölüm-

leri kurabildiler. Bizim avantajımız aynı eğitimi değişik biçimlerde hem Akademi’nin içinde hem de bağlı yüksekokulda kurmamızdı”.

Bu söyleme, 2021 yılında gerçekleşen UESYO paneline katılan kurucu hocalar ve ilk öğrencilerde destek vermişlerdir. Panelde aktarılanlara göre; UESYO kapanana kadar, endüstri ile çok sıkı ilişkiler içinde olduğunu anlamaktayız.

Panelde konuşulanlara dayanarak; UESYO eğitiminin genel yapısı şöyle özetlenebilir:

- Kurumun hedefi endüstri de üretilen ürünler tasarlamaktır,
- Endüstri kuruluşları ile ilişki içinde olup projeler üretmektir,
- Endüstri ile ilişki sayesinde güncel teknolojik gelişimleri izleyebilmektir,
- Mezun öğrencileri, endüstri kuruluşlarında çalışmakta, tasarım yapmaktadır.

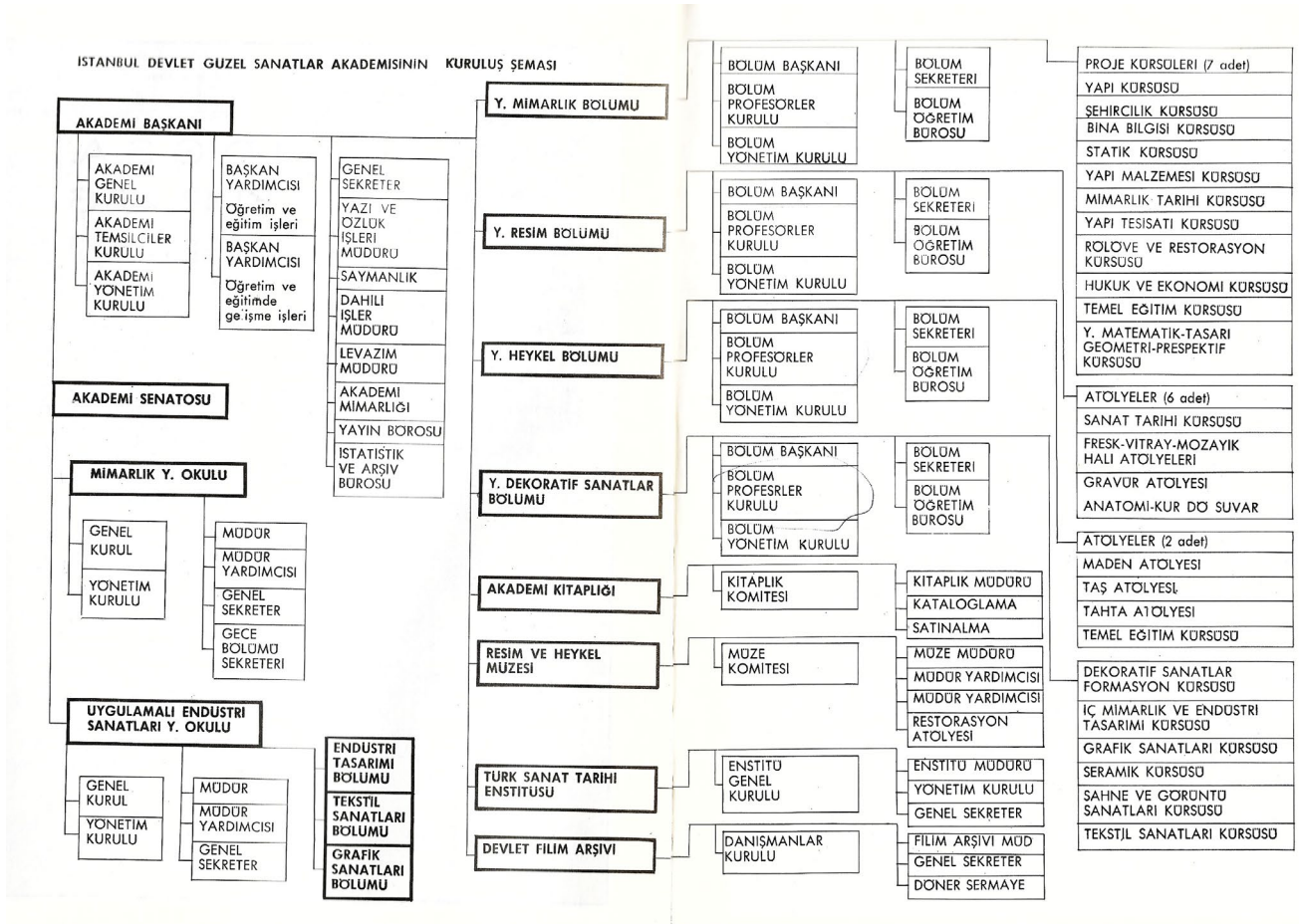
1973- İDGSA İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Kürsüsü

1973 yılında alınan karar ile İDGSA çatısı altında aynı disiplin açılmıştır. İDGSA içinde, Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü altında yapılanmıştır. 5 yıllıktır, mezunları Yüksek Lisans Diplomasına sahiptir.

İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi 1974 Akademi Belleteni’ne göre; Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü altında “İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Kürsüsü” olarak yer almaktadır. Aynı anda Uygulamalı Endüstri Ürünleri Sanatları Yüksek Okulu’nda bağımsız bölüm olarak eğitim sürmektedir. Aynı kaynakta, yer alan İDGSA Kuruluş Şeması’nda iki eğitim şöyle yer almaktadır (*Resim 8*).

Akademi’ye tanıklık kitaplarından anladığımız kadarı ile İDGSA, 1977 -1979 yılları arasında fakülteleşme aşamasını tamamlamış, Mimarlık, Resim, Heykel, *Endüstri Sanatları*, Görüntü Sanatları, Temel Sanat ve Bilimler, Yapı Üretim ve Çevre Düzenleme diye 7 fakülte olarak eğitim sürmüştür. Endüstri Sanatları Fakültesi’nin olması; kurumun Endüstri’ye olan bakışının değiştiğini bize göstermektedir.

Kurucu hocaların anlatımına göre; 1980 yılında ülkedeki Yüksek Öğretim Reformu

ve YÖK'ün kurulması sürecinde, bütün okullar ve kurumlar yeniden biçimlendirildiği için, UESYO'daki bölümler, öğretim üyeleri, yöneticiler ve öğrenciler de Akademi'nin yeni isim bütünlüğü içinde toplanmış, "İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi" adı gitmiş, yerine "Mimar Sinan Üniversitesi" gelmiştir. Bu gelişime ek olarak, Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde olan bölüm, Mimarlık Fakültesi kurulabilmesi için yeterli sayı sağlamak adına bu fakülteye dahil edilmiştir.

Birinci Nesil Öğretim Üyesi Kadrosu

Bölümün birinci nesil kurucu üyeleri, kendi konularında çok iyi yetişmiş hocalardan oluşmaktadır. UESYO Paneli'nde ifade edildiğine göre; bölüm kuruluşunda, "endüstri-akademik- teknik bilgi deneyimi" başlıklarında, konusunda uzman üç grup kadro olması planlanmış ve ders programları bu şekilde oluşturulmuştur. 40.yıl konuşmaları kitabında Küçükerman

"Kadromuzu prensip olarak akademinin kanını taşıyan, orada eğitim görmüş ve bu kavrama sahip olan kişilerden kurmaya uğraştık" demektedir (Resim 9).

Tasarım ağırlıklı olan ana kadro akademiden kökenli hocalardır ve Küçükerman'ın deyişiyle, proje takımı olmuştur. Bölüm başkanı Önder Küçükerman, Cemil Toka, Profilo'da Ar-Ge kuran, Japonya'da teknoloji ürünleri konusunda çalışmış Gürkut Uysal, Almanya'da uzun yıllar mobilya konusunda çalışmış ve tasarımları üretilmiş Nuri Doğan kurucu kadro olmuş, Tatbiki Güzel Sanatlar mezunu, Kassel'de Endüstri Tasarım okumuş İlhan Erhan, Almanya'da tasarım okumuş Süha Ural, İngiltere'den dönen Oğuz Bayrakçı ve Almanya'dan dönen Süha Erda, İtalya'da yaşamış ve çalışmış, Babür Kerim İncedayı kadroya katılmışlar, yine akademi kökenli Canan Erselçuk, Nafiye Ersoy, Gülseren Yapar'ın dahil olmasıyla, bu ekip uzun yıllar

Resim: 8

1974 Akademi Belleteni'ne göre Kuruluş Şeması (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Resim: 9
İDGSA, İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Kürsüsü öğrenci ve hocaları: Önder Küçükerman, Cemil Toka, İlhan Erhan öğrencileri ile, ilerleyen dönemde, fotoğrafta öğrenci olan Oğuz Bayrakçı, bölümün hocası ve bölüm başkanı olmuştur. (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Resim: 10
İDGSA, İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Kürsüsü öğrenci ve hocaları. Ortada Sadun Ersin ve Önder Küçükerman, Cemil Toka, Harika Toka, Mustafa Berdan (Kaynak: Önder Küçükerman Arşivi).

Resim: 11
1974 Okul kataloğunda öğretim elemanları listesi (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

bölümün vizyonunu belirleyen birinci nesil kadrosu oluşturmuştur (Resim 10).

Bu kadro açılacak yeni derslere, müfredatlar oluşturmuş, yeni ders isimleri yaratılmıştır. 1970'lerde mesleğin disiplinler arası olması gereğine dayanarak; alanının uzmanlarının vermiş olduğu "Endüstri Grafisi", "Teknik Fizik" gibi pek çok ders oluşturulmuştur (Resim 11, 12).

1973- 1974 Mesleği Sektörlere Tanıtmak için; İnsana Daha Uygun Çevre İçin Tasarım Gezici Sergisi

Türkiye'de büyük sanayi firmaları ve okullara yönelik mesleğin tanıtımını da amaç edinen bölüm, o dönem Türkiye'de var olmayan sektörler için yaptığı çalışmalara da yer verdiği bir sergi düzenlemiştir. 1970'lerde gerçekleştirdiği bu

gezici sergi sayesinde mesleğe çok önemli bir katkı sağlamış, mesleğin tanınırlığı için uğraşmış ve anlaşılır kılmaya çabalamıştır. Türkiye'de ilk kez açılan endüstri tasarımı sergisi olması açısından çok önemli bir sergidir (Resim 13).

Bu yıllarda; Endüstri Ürünleri Tasarımı dünyada kabul edilmiş bir meslek disiplini. Aynı yıllarda, İDGSA İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Kürsüsü ve UESYO Endüstri Tasarımı Bölümü; mesleği tanıtmaya amaçlı, öğrenci çalışmaları ortak sergi hazırlamıştır. "Serginin Başlığı İnsana Daha Uygun Çevre İçin Tasarım"dır. Kataloğundan, sergileme sistemlerine en ince ayrıntısına kadar bölüm hocaları tarafından tasarlanmıştır.

Tasarlanan ürünler; Oyuncak, Eğitim Araç ve Gereçleri (Cevvel, Sıra vb.), Konut, İşyeri,

Yönetim Kadrosu

AKADEMİ SENATOSU:

Prof. Feridun AKOZAN
D.G.S. Akademisi Başkanı

Prof. Mehmet Ali HANDAN
D.G.S. Akademisi Y. Mimarlık Bölümü

Prof. Safa Ş. ERKUN
D.G.S. Akademisi Hukuk Kürsüsü

Prof. Muhtesem GIRAY
D.G.S. Akademisi Y. Mimarlık Bölümü

Prof. Namik BAYIK
D.G.S. Akademisi Y. Dekoratif San. Bölümü

Prof. Sadi ÖZİŞ
D.G.S. Akademisi Y. Dekoratif San. Bölümü

OKUL MÜDÜRÜ:
Prof. Namik BAYIK

OKUL MÜDÜR YARDIMCISI:
Öğr. Gör. Sabit AYASBEYOĞLU

OKUL GENEL SEKRETERİ:
Reşat CUCELOĞLU

OKUL YÖNETİM KURULU:

Prof. Namik BAYIK
Okul Müdürü

Öğr. Gör. Sabit AYASBEYOĞLU
Okul Müdür Yardımcısı

Doç. Dincer ERİMEZ
Grafik Sanatlar Bölümü Başkanı

Doç. Önder KÜÇÜKERMAN
Endüstri Tasarımı Bölümü Başkanı

Öğr. Gör. Perin ÜNER
Tekstil Sanatları Bölümü Başkanı

Endüstri Tasarımı Bölümü

(MOBİLYA ve İÇMİMARLIK)

Prof. Sadun ERSİN
Tasarlama Uygulama

Prof. İsmail Hakkı OYGAR
Tasarlama Uygulama

Prof. Sadi ÖZİŞ
Endüstri Tasarım Tarihi

Doç. Adnan ÇOKER
Serbest Resim

Doç. Murat ERİÇ
Malzeme

Doç. Oya Görğün BOYLA
Tasarlama Uygulama

Doç. Altan GÜRMAN
Temel Tasarlama II.

Doç. Önder KÜÇÜKERMAN
Tasarlama Uygulama

Doç. Yılmaz MORÇOL
Teknik Resim, Tasarım Geometri, Perspektif

Öğr. Gör. Baki AKTAR
Tasarlama Uygulama

Öğr. Gör. Enil AYAYDIN
Strüktür

Öğr. Gör. Turgay BETİL
Endüstri Grafisi

Öğr. Gör. Nuri DOĞAN
Tasarlama Uygulama

Öğr. Gör. Vefa ERKUN
Tesisat

Öğr. Gör. Erçim TARGAN
Strüktür, Tasarlama Uygulama

Öğr. Gör. Gürküt UYSAL
Çevre Düzenleme, Tasarlama Uygulama

Öğr. Gör. Akdem ZAFİR
Çevre Düzenleme

Asis. Mustafa BERDAN
Tasarlama Uygulama

Asis. Ayşe ELAĞOZ
Tasarlama Uygulama

Asis. Canan ERSELÇUK
Tasarlama Uygulama

Asis. İlhan FIRILDAK
Tasarlama Uygulama

Asis. Cemil TOKA
Tasarlama Uygulama

Asis. Gülkeren YAPAR
Tasarlama Uygulama

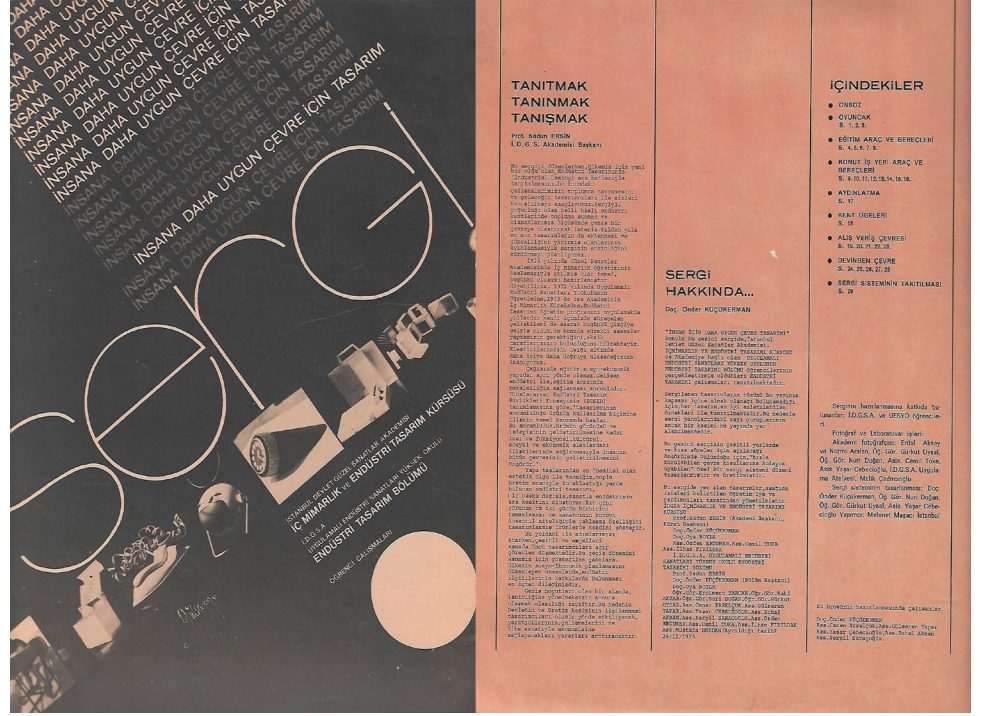
Resim: 12

Bölüm kuruluşunun 50.yılında hazırlanmış, 1971-2021 yıllarına ait hoca kadrosu posteridir. (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Araç ve Gereçleri (Küçük Ev Aletleri, Müzik Sistemleri, Mobilya vb.), Aydınlatma, Kent Ögeleri (Kiosk vb.), Alışveriş Çevresi, Devingen Çevre (Ulaşım Araçları) olarak 7 kategori altında yer almaktadır. Bu ürün başlıkları, gündelik hayatta yer alan ürünlerdir. Sergi büyük sanayi kuruluşlarında ve eğitim kurumlarında gezerek mesleği tanıtmaya çalışmıştır.

Bu sergi büyük ses getirmiş, dönemdeki ismi ile “Endüstri Tasarımı” ne olduğunu kamuoyuna anlatmayı hedeflemiştir. Mesleğin tanınırlığı artmıştır. Sergi kataloğu giriş yazısında İDGA ve kürsü Başkanı Sadun Ersin yazısının başlığını bu nedenle *Tanıtılmak; Tanınmak, Tanışmak* olarak koymuştur. Bu sergi, Türkiye’de pek çok yeri dolaşmıştır.

Resim: 13
Mesleği Sektörlere Tanıtmak için planlanmış, “İnsana Daha Uygun Çevre İçin Tasarım” Gezici Sergisi Kataloğu Kapak ve İçindekiler Sayfası (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

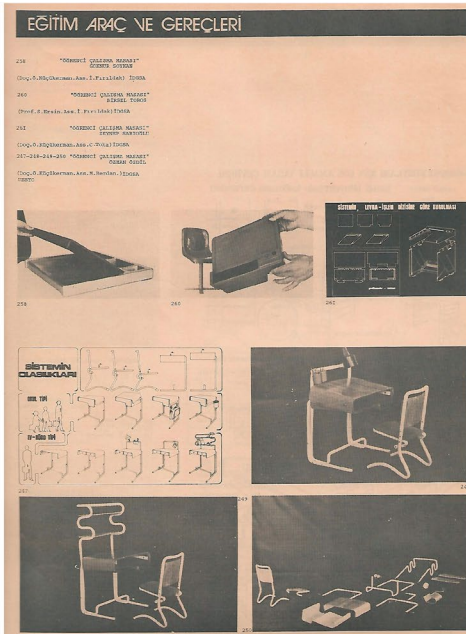
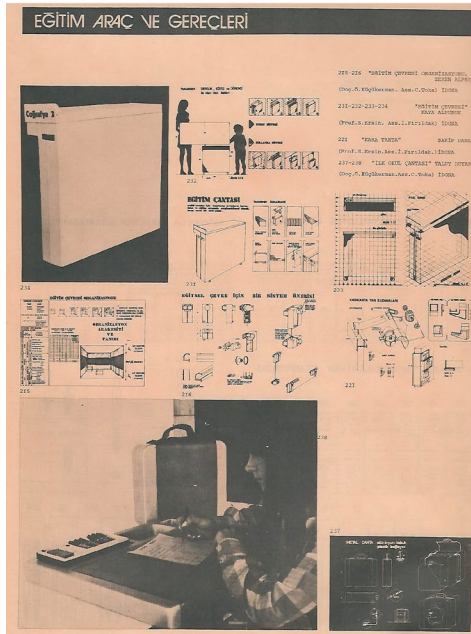

Bu gezici sergi için; toplandığında bir kamyonet ile taşınabilecek, katlanan alüminyum strüktüre gerilmiş kumaş panolar tasarlanmıştır. Küçükerman 2021’de söyleşisinde şöyle özetlemektedir: “Her şey hızlı olmak düşüncesine göre yapılmıştı. Serginin kataloğunda “tarih ve açıldığı yer” hakkında bilgilerin mühür olarak basılacağı boş bir daire vardı. Sergi nerede açılıyorsa, oraya ait özel mühür basılıyordu, tarih ve yer belirtiliyordu. Kataloğa, açıldığı yerin mührünü orada basıp dağıtıyorduk. Bu bize çok büyük bir kolaylık sağlamıştı. O serginin asıl hazırlanma nedeni ise çok daha başkaydı. Herkes bize “Endüstri tasarımı nedir?” diye soruyordu. Daha o tarihte bile karşımıza bir tehlikenin çıktığını görüyorduk. Konuyu iyi bilmeyenler, “Industrial Design” kavramını “Styling” ile karıştırmaya başlamışlardı. Bugün Türkiye’deki “Tasarım” denildiğinde farklı alanlarda ortaya çıkan yanlışlığın, geleceğini biz o gün anlamıştık. Bunun olmaması için hiçbir zaman “Tasarım” demedik, hep “Endüstri Tasarımı” üzerinde durduk. Bu serginin adı ve birinci amacı “Çevre ve İnsan”dı. Orada endüstri tasarımcısının konumunu ve durumunu anlatan çizimler vardır. Biz endüstri tasarımcısı olarak, öncelikle çevreyi ve

insanı korumak zorundayız. “İnsana Daha Uygun Çevre İçin” başlığını koymamızın sebebi buydu. Endüstri tasarımı yaratıcı ve toplumsal içerisindeki en doğru yerini göstermek gerekiyordu. O sergi önce Beşiktaş’taki UESYO salonlarında, sonra da Güzel Sanatlar Akademisi salonunda açıldı. Büyük bir ilgi görmüştük! Sergimizi çeşitli fabrikalarda, en sonra da Ankara’da açtık. Ankara’da önce ODTÜ’de açtık o zamanlar ODTÜ’de Endüstri Tasarımı Eğitimi başlamamıştı. O kadar ilgi gördük ki daha sonra sergiyi Ankara’daki Alman Kültür Merkezi’nde de açtık”. Bu sergi, o dönem için mesleğin bilinirliğini artırma adına büyük rol oynamıştır (Resim 14, 15).

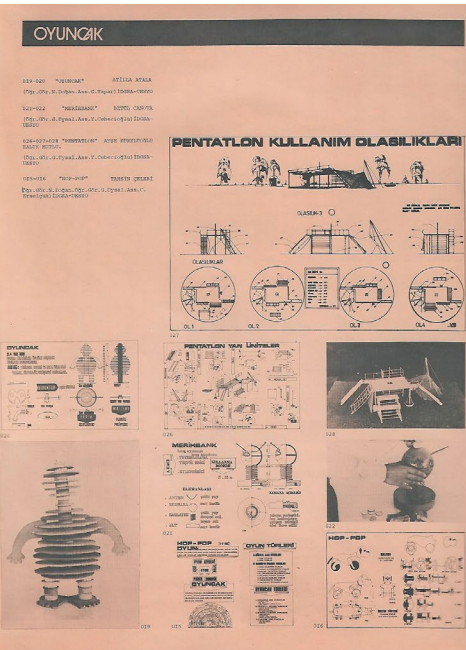
1979- İDĞSA Endüstri Sanatları Fakültesi, Endüstri Tasarımı Bölümü

22 ağustos 1979 resmi gazetesinde yayınlanan yönetmelikle kurulan Endüstri Sanatları Fakültesi, daha önce Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü altında yer alan, tek bir bölüm olan İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Kürsüsü, Endüstri Sanatları Fakültesi kurulduktan sonra bu fakülte altında Endüstri Tasarımı Bölümü ve İç Mimarlık Bölümü olarak iki ayrı bölüme dönüşmüştür.

Resim: 14
Mesleği Sektörlere Tanıtmak için; İnsana Daha Uygun Çevre İçin Tasarım Gezici Sergisi Katalogu Örnek Sayfaları (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Resim: 15
Mesleği Sektörlere Tanıtmak için; İnsana Daha Uygun Çevre İçin Tasarım Gezici Sergisi Katalogu Örnek Sayfaları (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Bu gelişmelerin devamında, 1977 yılında kurum bünyesinde, Endüstri Tasarımı ve Araştırma Enstitüsü-ETAYE kurulur. Ancak ilerleyen dönemin koşullarında çalışmalarını çok uzun süre sürdüremez. Ancak mesleki örgütlenmenin önemli bir adımı olarak 1979 yılında Endüstri Tasarım Derneği kurulmuştur. Ancak 1980 tarihi ertesinde ortaya çıkan siyasal değişimler nedeni ile sürekli olmamıştır.

1979- Endüstri Tasarımı Derneğinin Ortaya Çıkışı

1979 yılında, Ankara'da Ticaret Bakanlığı'nın, İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi (İGEME) kurulmuş ve Ankara'da 1978 Aralık'ta ilk kez "Sanayi Ürünleri Dış Satımının Geliştirilmesi Semineri" adıyla uluslararası bir seminer düzenlenmiştir. İGEME Sanayi ve Maden Grubu Başkanı Önel Akalın, bu seminere Küçükerman'ı

davet etmiş, kendisi; *Türkiye’de Ambalaj Sorunları*’na ilişkin bir bildiri sunmuştur. Bu bildirin sonras, Hindistan’da açılacak “Design for Development” kongresine bildiri sunması için görevlendirilir.

Hindistan’daki kongrede bir Hintli tasarımcı, tasarladığı, “Çevre kirliliğine karşı bir litre suyla çalışan klozet” ödül kazanmıştır. Henüz çevre kirliliği konusunda bilgisi olmayan ülke delegeleri için bu anlaşılmaz durumu Küçükerman şöyle aktarmaktadır: “1970’li yıllarda Türkiye’de “çevre” çok fazla önemli olmadığı için samimi söylemek gerekirse, ben de bu adamın “bir litrelik klozetle” niçin uğraştığını anlamamıştım. Ama Ahmetabat’daki “National Institute of Design”i ve o büyük projenin arkasındaki çok önemli isimleri görünce, kendimi hala hatırladıkça utandığım bir manzara içinde buldum. Bu binaya girdiğimde, bir Hintli, elinde ufak bir alet tutuyordu. “Bu nedir?” dediğimi hatırlıyorum. “Klozet” dedi. “Bu klozetin ne özelliği var?” dedim. “Bir litre su ile çalışır” dedi. “Bir litre suyla çalışırsa ne olurmuş?” dedim. Ceketime doğru eğildi, yakamdaki kimlik kartına baktı: “... Türkiye. Siz bir çeğişte 17 litre su akıtıyorsunuz. Biz 800 milyonuz, eğer herkes bir çeğişte bu kadar su atarsa...” derken, sözünü kestim ve şöyle söyledim: “Anladım suyunuz yok.”- Hayır, su var, ama atacak yer yok. Pollution, pollution” dedi. Yani “çevre kirliliği!” Ben “Pollution” kelimesini ilk kez bu anlamda duydum. “Peki, bu suyu kullandıktan sonra ne yapıyorsunuz dedim: Bio gaz deposuna

gidiyor. Bir litre suyu attığımız zaman, bir süre çalışacak Bio gaz sistemi, bir zincir kurduk”. (Mortan, 2006)

Çok etkilenen Küçükerman, Türkiye’ye dönünce, Nejat Eczacıbaşı’ni aramış, gördüklerini onunla paylaşmış, kendi aktarımı ile “O günlerde “Endüstri Tasarımı” konusu yavaşça duyulmaya başlamıştı. O günlerde de Nejat Bey sıhhi seramik tesislerini geliştirmeye çalışmaktaydı, bana “Bu tasarım işi nedir? Bunu bana bir anlat” dedi. Nejat Bey, Muharrem Nuri Bey ve ben üçümüz bir yemek yedik. Ben de kendilerine endüstri tasarımının çok önemli olduğunu, Türk sanayinin gelecek için bu konudan başka bir şansının olmadığını, birkaç kuruluş dışında pek de kimsenin ilgilenmediğini söyledim.”

Bu sayede, 1979’da Endüstriyel tasarım ile ilgilenen sanayicilerin oluşturduğu, “Endüstri Tasarımı Derneği” kurulmuştur. Kurucuları arasında Şakir Eczacıbaşı, Nejat Eczacıbaşı, Mengü Ertel, Aydın Boysan, Beril Anılanmert, Koç Grubu’nun önemli temsilcisi genç Jan Nahum’da vardır. Dönemin en ileri gelen sanayicilerinden ve tasarımcılarından oluşan bir ekip bir araya getirilip “Endüstri Tasarımı Derneği” faaliyetine başlamıştır (Resim 16, 17).

Dernek-bölüm çalışmaları sonucu, Akademi’de 1980 yılında Osman Hamdi Tasarım Ödülü için ilk kez sanayi kuruluşlarına yer verilir. Türkiye’deki öncü sanayi kuruluşları ve tasarımcılarına, endüstri tasarımına katkıları dolayısıyla ödüller verilir. Bu tarihte mezun öğrenciler bu kuruluşlarda yer almaya başlamıştır (Resim 18).

Resim: 16

Genç Akademisyenler Önder Küçükerman, Babür Kerim İncedayı ve ODTÜ öğretim üyesi Mehmet Asatekin sanayicilerle toplantıda, 1979, Endüstri Tasarım Derneği (Kaynak: Önder Küçükerman Arşivi).

Resim: 17

Endüstri Tasarımı Derneği Gezisi. Önder Küçükerman, Nuri Doğan, Gürkut Uysal, Babür Kerim İncedayı öğrencileriyle. Sonra’dan hoca olacak Armağan Birgil ve Oya Akman öğrenciler arasında (Kaynak: Önder Küçükerman Arşivi).

Resim: 18

1980 yılında ilk Osman Hamdi Tasarım Ödülü Töveni. Sanayicilere, Endüstri Tasarımına katkılarından dolayı ödül vermiştir. (Kaynak: Önder Küçükerman Arşivi).

Ödül alan tasarımlar ve kuruluşlar, Koç Grubu, Eczacıbaşı, Alarko, Profilo gibi o dönemin büyük üretici kuruluşlarıdır. O yıllarda, Londra'daki "Design Center" mantığında bir yapı oluşturulmak istenmiştir. İlerleyen dönemde dernek hedefinden uzaklaşmış, dernekler yasası gereği ile kapatılmıştır.

1982 Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarım Bölümü

1981 yılında kabul edilen Yüksek Öğretim Kanunu ile akademinin üniversiteleşmesi kapsamında fakülteler yeniden yapılanmıştır. İDGSA'nın 7 fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi ne dönüştürülmüş ve Fen ve Edebiyat Fakültesi eklenmiş, İstanbul Devlet Konservatuvarının da kuruma bağlanması ile İDGSA, Mimar Sinan Üniversitesi'ne dönüştürülmüştür.

Bölümler Fakülteler altında toplanmıştır. Fakülteleşme sürecinde, Endüstri Ürünleri Tasarım bölümü, Mimarlık Fakültesine bağlanmak zorunda kalmıştır. İç Mimarî'nin bir kürsü olarak Mimarlık altında yer alması nedeni ile fakülte kurulabilmesi için bölümün 3. bölüm olmasına karar verilmiş, böylece Mimarlık Fakültesi oluşturulmuştur. Bölüm kurulduğu tarihten itibaren; geliştirdiği müfredatını, dönemin gerekleri

doğrultusunda sürekli güncellemiştir.

1999 yılında kökleri, 1977'deki Endüstri Tasarım Araştırma ve Yayın Enstitüsü (ETAYE)'ye dayanan, Endüstri Tasarım Araştırma Merkezi (ETAM) kurulmuştur. Halen aktif olarak çalışmalarına devam etmektedir. Endüstri ile iş birlikleri gerçekleştirmektedir.

Bu dönemlerde bölüme kurum içi ve kurum dışı pek çok değerli akademisyen katılmış, bölüm kadrosunda yer almıştır. Bölümün her dönemde Endüstri ile ilişkisi yoğun olmuş, gelişmekte olan Türkiye endüstrileri bölümden tasarım desteği talep etmeye başlamış, mezun öğrenciler endüstri de yer bulmuşlardır.

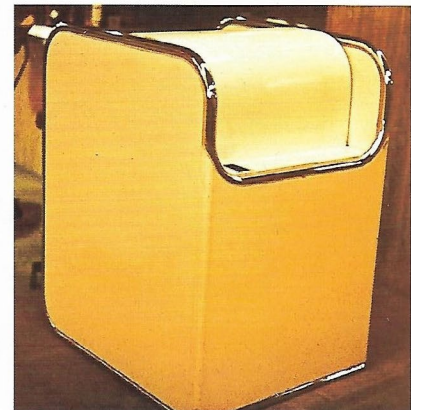
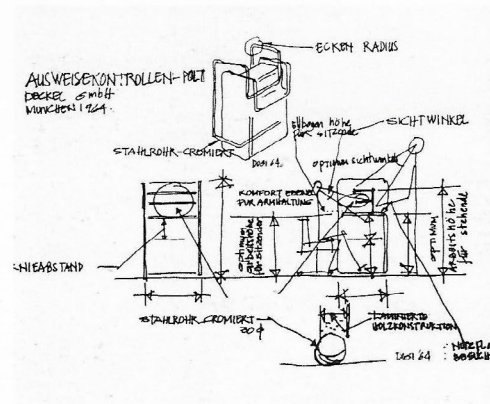
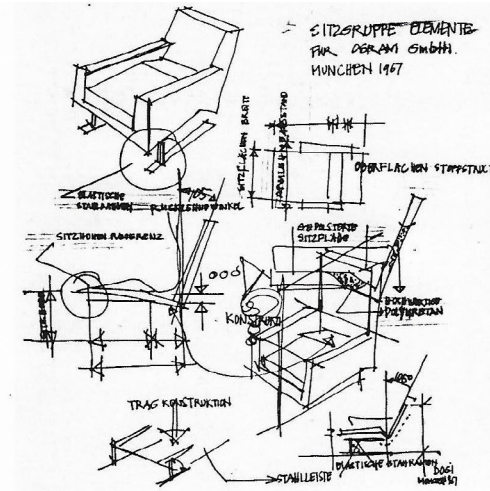
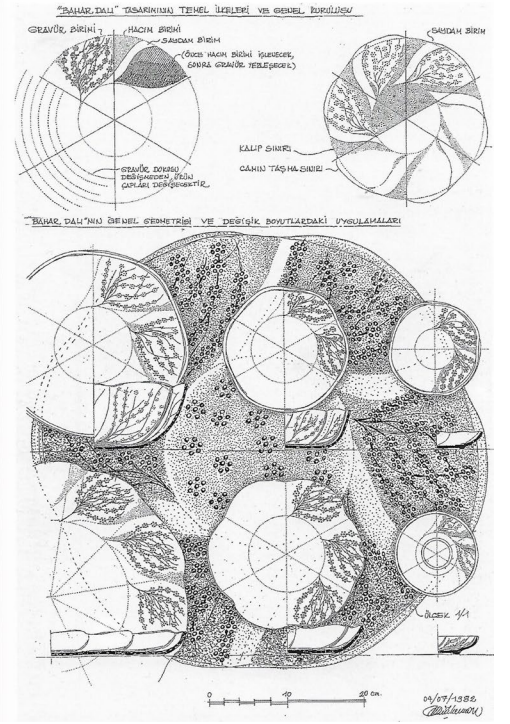
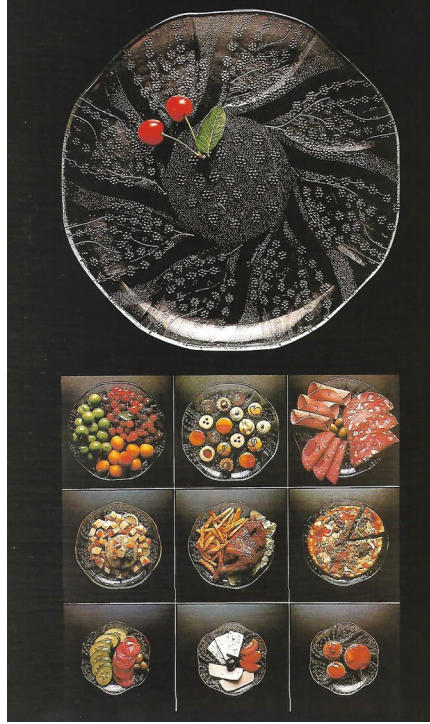
Tasarlanan ürünler atölye ortamında endüstrinin gereksinimlerini karşılama amacıyla geliştirilmiştir. Üniversite olana kadarki dönemde ana kadronun neredeyse tamamının endüstri ile çok sıkı ilişkileri olduğu görülmektedir. UESYO panelinden anlaşıldığına göre; bu dönemde akademisyenlerin sektörlerle çalışması son derece doğaldır, deneyim kazanmalarının bir gereğidir. Ancak YÖK'e bağlandıktan sonra yaklaşım değişmiştir. Sektörler ile ilişkiler kurumun üniversiteye dönüştürülmesinden sonra da farklılaşarak sürmüştür. Hocalar ve mezunların hemen her sektörde tasarımları bulunmaktadır (Resim 19-22).

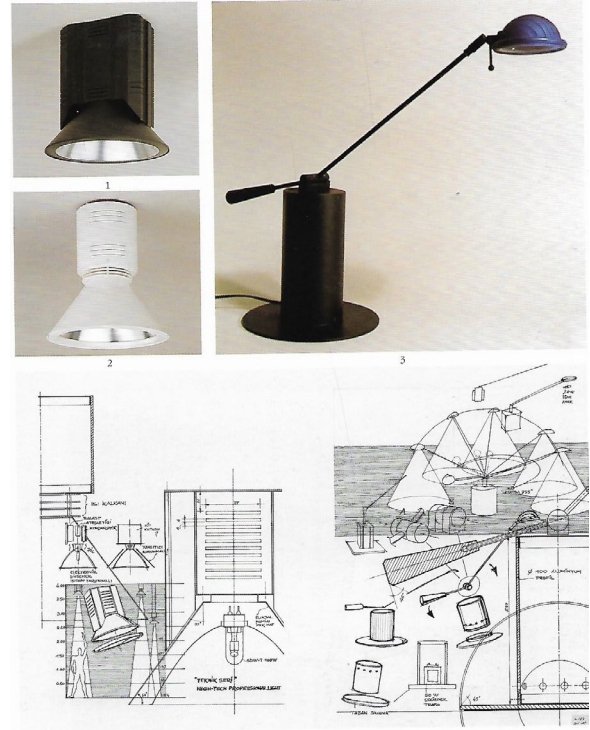
Resim: 19

Önder Küçükerman Tasarımları solda
Paşabahçe Cam San., Bahar Dalı 1982
(Kaynak: Küçükerman, Ö. (1996) Endüstri
Tasarımı, Endüstri İçin Ürün Tasarımında
Yaratıcılık, YEM Yayınları, İstanbul).

Resim: 20

Nuri Doğan Mobilyaları "Sitzgruppe
Elemente" Osram GmbH, Münih 1967 (Kaynak:
Küçükerman, Ö. (1996) Endüstri Tasarımı,
Endüstri İçin Ürün Tasarımında Yaratıcılık,
YEM Yayınları, İstanbul).

Resim: 21
1973 Babür Kerim Incedayı Tasarımları
(Kaynak: Babür Kerim Incedayı Arşivi.

Resim: 22
1995, Süha Erda tasarımı Lamp 83 (Kaynak:
Küçükerman, Ö. (1996) Endüstri Tasarımı,
Endüstri İçin Ürün Tasarımında Yaratıcılık,
YEM Yayınları, İstanbul).

Bölümün adı ve öğretim süresi değişmiş olsa de, en baştan beri uyguladığı sistemi hep sürdürülmüştür. Proje disiplini bölümün en önemli dersidir. Proje yöneticisi eşliğinde farklı sömestr öğrencileri aynı grupta proje yapmaktadır. Konuların ağırlıkları sömestre göre belirlenir. Program açısından; mesleki yeterliliğe sahip olmanın birinci koşulu, proje disiplininde yetkin olmaktır. Öğrencilere birinci sınıfta ağırlıklıla proje disiplinin teknik yeterliliğine sahip olmalarını sağlayacak dersler okutulmaktadır. İkinci sınıftan itibaren her sömestr 1 proje olmak üzere, 6 adet projede başarılı olmak zorunludur. 6. proje diploma projesidir. İkinci sınıftan başlayarak, mesleki kültür dersleri ve diğer dersler projeyi geliştirme amacına yöneliktir. 50 yıldır programın ana yapısı bu şekilde biçimlenmiştir. Değişmeyen bir başka gelecek 3 saatlik eskiz sınavlarıdır.

Proje konuları her zaman gündelik yaşam ihtiyaçlarına göre geliştirilmiş, sanayide üretilecek ürünlerdir. Tüm dersler, proje dersine katkı sağlamak adına programlanmıştır. İlk dönemlerden beri, her öğrenci için bir takip çizelgesi kullanılmakta, öğrencinin tüm öğrenciliği boyunca yaptığı

projeler bu şekilde izlenmektedir. Her dönem sonu bütün proje öğrencileri, proje çizimlerini ve maketlerini sergileyerek, sınav olan jüride ürünlerini sunmaktadır. 2000’li yıllarda uluslararası çağdaşları ile aynı düzeyde eğitim yapmayı sürdüren “Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü” ulusal ve uluslararası alanda kazandığı başarıyı, belki de kökünde Bauhaus Ekolü’nün rasyonel tasarım anlayışını benimsemesine ve güncelleyerek sürdürmesine borçludur. Bölüm; bu proje anlayışı sayesinde, hemen her sektöre proje üretmiştir (Resim 23).

Eğitimin değişim sürecini izlediğimizde, bölüm; 1971-1989 arası dönemde ilk Nesil, 1989-2015 arası dönemde, ikinci Nesil, 2015 sonrası dönemde üçüncü Nesil’i çatısı altında toplamıştır. 50 yıllık bu süreçte, hemen her sektöre ürün üretmiş, sayısız İş birliği yapmıştır (Resim 24).

Bölümün, eğitimin yanı sıra, Türkiye Endüstrisinde oynadığı etkin roller bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse; Arçelik gibi önemli bir sektör öncüsü bir firmada, mezun Bora Bükülmez’in girişimi ile kurulan, MSÜ mezunları; Ümit Altun ve Özcan Menekşe, Hakan Kürklü’den oluşan ilk tasarım ekibi buna örnek verilebilir. Nihat

Resim: 23

Farklı Dönemlerde Yapılmış Öğrenci Projeleri
(Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım
Bölümü Arşivi).

Resim: 24

Her dönem sonu, öğrencilerin projelerini
sunduğu, tüm akademik kadronun
katıldığı geleneksel jüriler (Kaynak: MSGSÜ,
Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Duran, Gizem Durakoğlu, Özlem Kök, Can Onur Vancı, Tamer Yüksek, Sinan Anayurt vb. bölüm mezunları halen aynı firmada tasarım ekibinde yer almaktadır. Bu ekipler, Tiryaki, Telve vb. büyük başarı kazanan öncü ürünlere imza atmıştır. Bir diğer örnek, mobilya sektöründe önemli bir üretim değişimi yaratan araba yataktır. Yine bölüm mezunu, Çiğdem Esra Kanberoğlu'nun vizyonu sayesinde ürünleşmiş, firmaya öncü niteliği kazandırmış ve büyük başarı elde etmesini sağlamıştır. Ambalaj'dan, otomotive sektörüne onlarca ürün örnek vermek mümkündür. Bu örneklerin çoğu, 50. yıl anısına gerçekleşecek sergilerde, yer almıştır (Resim 25).

Dönemin iş birliği, yarışma, yayın ve etkinliklerin bazıları;

1982’de MSÜ, Mimarlık Fakültesi, Endüstri Ürünleri Tasarımı olarak isimlenen bölümün 1982- 1986 dönemi etkinliklerinin kayıtlarına ulaşılmamıştır.

1986 Endüstri Tasarımında Kent Mobilyaları- Tübitak Yayını

1986 T.C.K.K. K, “Türk Tipi Çelik Başlık Projesi”

1990 Vestel, “Endüstri Tasarımı Yarışması: Renkli Televizyon ve Mini Müzik Seti”

1992 Simtel, “Beyaz Eşya Tasarımı Projesi”

1993 Gön Deri, “Deri Endüstrisinin’de Atık Malzemelerin Değerlendirilmesi Projesi”

1993 İSKİ, “Su dostu Klozet” Tasarım Yarışması

- 1993 Lamp 83, “Aydınlatma Elemanı Tasarımı Projesi”
- 1993 Cam Köy Vakfı, “Cam Fırını Tasarımı Projesi”
- 1993 Emniyet Müdürlüğü, “Hizmet Sınıfı Personel Giysisi Tasarımı Projesi”
- 1994 AYSAD-ASD-RDF, “Altın Kule Ayakkabı Model ve Tasarımı Yarışması”
- 1994 Eskişehir I. Hava İkmal Bakım Komutanlığı “Elektrokar Tasarım Projesi”
- 1995 AYSAD-ASD-RDF, “1. Ulusal Genç Yetenekler ve Usta Eller Ayakkabı Tasarım Yarışması”
- 1996 Fox, “1. Karton Ambalaj Endüstri Tasarımı Yarışması”
- 1996 Tuzla Askeri Jeep Fabrikası, Projeleri
- 1996 Bilim Merkezi Vakfı, Projeleri
- 1996 İnoksan, Projeleri
- 1996 Pratt Üniversitesi ile Atölye Çalışması
- 1996 Levis’s, “Jean Karavan Yarışması”
- 1996 AYSAD-ASD-RDF, “2. Ulusal Genç Yetenekler Ayakkabı Tasarım Yarışması”
- 1997 AYSAD-ASD-RDF, “3. Ulusal Genç Yetenekler Ayakkabı Tasarım Yarışması”
- 1998 Şişecam, “Dekoratif Cam Desen Yarışması”
- 1998 AYSAD-ASD-RDF, “4. Ulusal Genç Yetenekler Ayakkabı Tasarım Yarışması”
- 1999 DESIGNEX
- 2000 Linea Dekor, “Kapak Teşhir Sistemleri Tasarım Fikri Yarışması”
- 2000 Umumi Tuvaletçiler Derneği “WC 2000 Çevre dostu Tasarımlar Sempozyumu”
- 2001 Çimsa, “Kent Mobilyaları Tasarım Yarışması”
- 2001 Siemens, “Ev Teknolojileri Çözümleri Yarışması”
- 2001 Siemens, “Siemens Mağazaları İçin Dış Cephe ve Vitrin Yarışması”
- 2001 Tofaş, “Otomobil Koltuğu Projesi”
- 2002 Tofaş- Fiat-Martur, “Otomobil Koltuğu için Araştırma ve Tasarım Projesi”
- 2002 Vario, “Tasarımcının Günlüğü Etkinlikleri, Vico Magestretti Workshop”
- 2002 Bursa Tofaş Müzesi, “Anadolu Arabaları Eğitim Çalışması”
- 2002 Arçelik, “Beyaz Eşya Geliştirme Projesi”
- 2002 “Tasarım Tartışılıyor” etkinliğinin gerçekleştiğini belgelerden görmekteyiz.
- 2003 *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü*

Resim: 25

Bu dönemde gerçekleşen Endüstri ile etkinlik işbirliklerine örnekler (Kaynak: MSGÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Üniversite’nin isim değişikliği ile bölüm açısından yapısal bir değişiklik olmamış, üniversitenin ismi gerçek kimliğine uygun hale getirilerek, Güzel Sanatlar kelimesi eklenmiştir. Bölüm, daha önceki yıllardaki faaliyet alanlarına devam etmiştir (Resim 26).

Dönemin iş birliği, yarışma, yayın ve etkinliklerin bazıları;

2003 AYSAD-ASD-RDF, “5. Ulusal Genç

Resim: 26

Bu dönemde gerçekleşen Endüstri ile işbirliklerine örnekler (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Yetenekler Ayakkabı Tasarım Yarışması”

2003 FİAT, “OSA- BİR ADIM ÖNDE... Projesi”

Bu dönemde de pek çok iş birliği yapılmış, yurtdışına öğrenciler gönderilmiştir. Buna bir örnek, 2004 OSA (*One Step Ahead-Bir Adım Önde*) projesi kapsamında, 4. sınıf öğrencilerinden Tamer Nakışçı, Fiat’ın Milano’da oluşturduğu tasarım grubuna çağırılarak üç aylık bir araştırma projesinde yer almak üzere İtalya’ya gitmesi verilebilir.

2003 Tofaş, “DOBLO Otomobil Projesi”

2004 Demirdöküm, “Ev Yaşamında Isı Araçları için Yeni Tasarımlar Yarışması”

2004 Volvo, “Çocuk Arabası Tasarım Yarışması”

2004 Volvo, İsveç Başkonsolosluğu, “İsveç Tasarım Günleri”

2004 Visa, “Yaratıcı Zekalar: Tasarıma Son Noktayı Siz Koyun”

2005 KARSAN, “Araç Tasarımı Projesi”

2005 MOSDER, Ulusal Tasarım Yarışması, “Ev mobilyasında Yeni Tasarımlar”

2005 Koç Müzesi, “Kendi Otomobilini Yarat Yarışması”

2005 Çilek Mobilya, Yaratıcı Çocuklar Derneği, Smartkids, “Düşlüyo-ROOM, yaşadığın Yeri Kendin Tasarla Yarışması”

2005 Petrol Ofisi- Geleceğin Enerji İstasyonları Projesi

2006 Feniş Teknik, “Allurad Alüminyum Radyatör ve Mekan Yarışması”

2006 Elginkan, ECA, Serel, “...Su Dostu Tasarımlar Yarışması”

2006 35. Yıl etkinlikleri

Bölümün kurucusu olduğu 1971’den beri bölüm başkanlığını sürdüren Prof. Önder Küçükerman 2006 yılında emekli olmuştur ancak bölüme, eğitime katkısı hiç bitmemiştir. Prof. Önder Küçükerman’ın emekli olması ardından sırası ile Prof. Dr. İlhan Erhan, Prof. Dr. Cemil Toka, Prof. Dr. Oğuz Bayrakçı ve Prof. Dr. Süha Erda bölüm başkanlığı yapmışlardır. Günümüzde bölümün 6. Bölüm başkanı olarak Prof. Dr. Ahmet Zeki Turan görevini sürdürmektedir (Resim 27).

Resim: 27

Bu dönemde gerçekleşen Endüstri ile proje işbirliklerinin kitapları (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

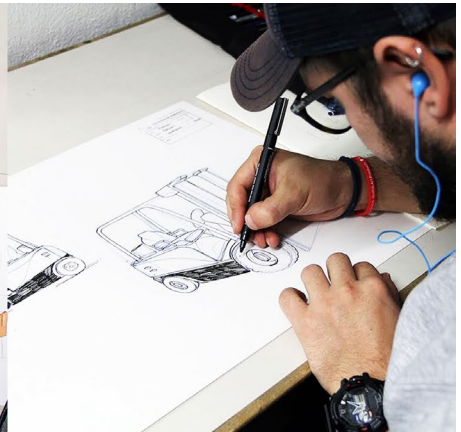
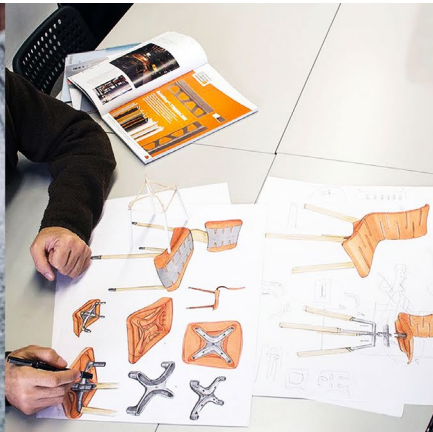
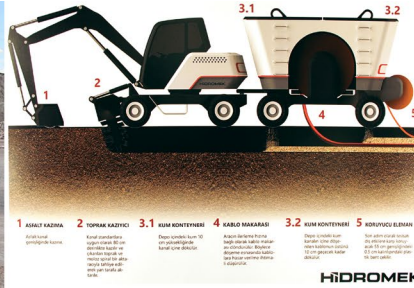

- 2009 ARÇELİK, ARTI, “Beyaz Eşya Geliştirme Projesi”
- 2011 VESTEL, “Tüketici Elektronik Tasarımında Kitlesel Özelleştirme Projesi”
- 2011 Yılında kuruluşun 40. Yılı şerefine “Endüstri’de Tasarım’da Eğitim’de, 40 Yıl” isimli Sempozyum düzenlenmiştir. Diğer üniversiteler ve endüstri kuruluşlarının katılımı açısından verimli bir akademik etkinlik olmuştur.
- 2012 SİNBO, “Elektrikli Küçük Ev Aletleri Tasarımında Firma Kimliği ve Tasarım Trendi Araştırmaları Projesi”
- 2013 ASEL A.Ş. “Konut Tipi Mutfaklar için Isıtıcı Tasarımında Yenilikçi Kimliklendirme Araştırmaları ve Tasarım Çalışmaları”
- 2014 ARZUM “Elektrikli Küçük Ev Aletleri Projesi”
- 2014 ÖZTIRYAKİLER A.Ş. “Endüstriyel Mutfak Ürünlerinin Tasarımında Yenilikçi Ürün Araştırmaları ve Tasarım Çalışmaları”

- 2015 PENTA, Mutfak ve Banyo Armatürü Projesi,
- 2015 ARZUM “Elektrikli Küçük Ev Aletleri Projesi”
- 2016 HİDROMEK A.Ş. “İş Makinesi Projesi”
- 2016 ARZUM “Elektrikli Küçük Ev Aletleri Projesi”
- 2016 HİDROMEK A.Ş. “İş Makinesi Projesi”
- 2016 ABBVIE, “Romatoid Artrit Hastaları İçin Endüstriyel Tasarım Projesi”
- 2016 FORD A.Ş., “Alternatif Araç Tasarımı Projesi”
- 2016 BURSA BİLİM MERKEZİ, “Eğitim – Öğretim Deney Seti Projesi”
- İlk nesil akademik kadronun tamamının emekli olması ile 2017 Akademik ana kadroda ikinci nesil yer bulmaya başlamıştır; ancak birinci nesil, kurdukları meslek ve ekolün devamı için destek vermeyi sürdürmüşlerdir.
- 2017 TÜRKİYE OMURİLİ FELÇLİLERİ DERNEĞİ (TOFD) & ÇİLEK MOBİLYA “Herkes için Mobilya”
- 2017 TÜRKİYE OMURİLİ FELÇLİLERİ

Resim: 28
İş birliği projeleri örnekleri Hidromek öğrenci projeleri (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

Resim: 29
Öğrenci çalışmaları öğrenci çalışmaları (Kaynak: MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi).

- DERNEĞİ (TOFD) “Evrensel Tasarım Kapsamında Ürün Projesi”
- 2018 İSTİKBAL MOBİLYA, “Değişen Demografik Yapıya Yönelik Yeni Mobilya Tasarımları”
- 2019 BEYMEN “Akıllı Sırt Çantası”
- 2019 BÜROTİME MOBİLYA Diploma Projesi
- 2020 *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Endüstriyel Tasarım Bölümü*
- 2020 yılında YÖK kararı ile farklı üniversiteler altında, farklı isimlerle yer alan bölümlerin tamamı “Endüstriyel Tasarım” adını almıştır. Eğitime bu isim altında devam edilmektedir.
- 2019 yılı sonu itibari ile gelişen ve tüm dünyayı etkileyen pandemi koşulları nedeniyle iş birliği çalışmalarını çevrimiçi yürütmeye çalışmış ancak tüm dünyayı etkileyen pandemi nedeni ile firmaların çalışma koşullarının da elverişsiz olmasına rağmen iş birlikleri sürdürülmüştür. Güz dönemi başlayan yüz yüze eğitim dönemi, kapsamında iş birliği projesi tekrar yapılmaktadır.
- Dönemin işbirlik, yarışma, yayın ve etkinliklerin bazıları;*
- 2020 NEVİ MOBİLYA, “Yeni Normale Uygun Mobilya Projesi” çevrimiçi yapılmıştır.
- 2021 ETAM-AFAD afet projeleri normalleşme ile birlikte yüz yüze yapılmaya devam etmektedir.

Yukarıda yapılan projelerin konu başlıklarından anlaşılacağı gibi proje iş birlikleri hemen her sektörde yapılmaktadır.

Kurumsal web sitesinde açıklandığı gibi; “Endüstriyel Tasarım Bölümü’nün temel amacı, Üniversitenin kendi kimliğini taşıyan bilim ve sanat ortamı içinde amaca en uygun ürün tasarımı gerçeğini ve bu alanda yaratıcı çözümleri hayata geçirecek olan, en iyi ve yetkin endüstri tasarımcılarını yetiştirmektir. Diğer yandan, Endüstriyel Tasarım Bölümü, sahip olduğu akademi geleneğinin doğal bir uzantısı olarak klasik eğitime dayalı bir ekolün temsilcisidir. Bölümün siste-

minde, endüstrinin gerçek ihtiyaçlarını yansıtmakta olan, birçok alanla ilgili programlar geliştirilmiş bulunmaktadır. Bu programlar içinde, “üretim-tüketim-yatırım” kapsamındaki her türlü araç gereç, ulaşım, otomotiv, ambalaj gibi çok değişik ürünlerin tasarımı yer almaktadır. Endüstrinin bu önemli alanında ortaya çıkan gerçek tasarım ihtiyacı ve bu ihtiyacın karşılanabilmesi için çözümlenmesi gereken çok yönlü sorunlar, Endüstriyel Tasarım programının temel hedeflerini ve yapısını oluşturmaktadır. Böylelikle, öncelikle Türk sanayisinin karşı karşıya bulunduğu ve gelecekte karşılaşabileceği tasarım sorunlarını, özellikle üst düzeydeki birikimleriyle çözümlenebilecek değerli tasarımcıları yetiştirmek de en önde gelen ilkeleri arasında bulunmaktadır. Günümüzde; MSGSÜ Endüstriyel Tasarım Bölümü’nün, eğitim-öğretim programının bir diğer önemli özelliği de, üzerinde çalışılan endüstri tasarımı alanlarını ve konularını, öncelikle Türkiye’nin gerçekleri ve geleceği ile elden geldiğince yakından bağlantılı tutmaktır. Ancak bununla birlikte, endüstri için ürün tasarımının “küresel” düzeydeki önemi, dünya ölçeğinde daha büyük önem kazanmakta ve bu düşüncenin etkinliği artmaktadır. Bu nedenle, program içinde yer alan her öğrencinin, dünyanın herhangi bir yerinde, herhangi bir kuruluştaki tasarım yapabilecek bilgi ve sorumlulukla donatılması da her zaman en önde tutulmakta olan diğer bir önemli ilkedir. Bu düşünceleri en iyi biçimde hayata geçirebilmek için, MSGSÜ Endüstriyel Tasarım Bölümü programının yapısı hem kuramsal, hem de uygulamaya dönük çalışmalarla belirli bir bütünlük ve uyum içinde tutulmaktadır. Bu iki önemli hedefi bütünlendirebilmek için, endüstrinin değişik alanlarındaki en önemli kuruluşlarıyla iş birliği içinde, her yıl endüstriyel tasarım yarışmaları ve araştırma projeleri düzenlenmektedir. Böylece henüz öğretim ve eğitim süreci içinde bulunan öğrencilerin, öncelikle endüstrinin gerçek ihtiyaçlarını yakından ve açık olarak tanıyabilmeleri için gereken iş birliği kanalları da kurulabilmektedir. Bu gibi yarışma ve projeler öğrencilerin endüstri kuruluşları ile yakın-

laşmaları ve gelecekte de yeteneklerine uygun çalışma alanlarına yaklaşılabilmeleri açısından, endüstriyel tasarım programının önemli hedefleri arasında yer almaktadır. (www.msgsu.edu.tr)

2016 yılında Bölümün iradesi dışında gelişen ve yapısal olarak dış müdahale sayılabilecek köklü bir değişim söz konusu olmuştur. Mesleği bu ülkede başlatan kurumun endüstriye olan yarım yüzyıllık katkısı yok farz edilmiş, 1971'den beri süren gelenek değişime uğratarak, yetenek sınavları kaldırılmıştır. Bölüme giriş sınav yöntemi değişmiş, LYS ile öğrenci kabulüne başlamıştır. Fiziksel şartları aynı olmasına rağmen yaklaşık beş sene içinde, kendi istemi dışında öğrenci sayısı 3 katına çıkarılmıştır.

Bölüm; eğitim kalitesi ve niteliğini değiştirmek adına eğitim sistemini revize ederek, müfredatlarını tekrardan yapılandırmış, programını güncellemiştir. Her türlü zorluğa rağmen eğitim kalitesini düşürmeden eğitimini sürdürmek için olağanüstü çaba sarfetmektedir.

Sonuç

2021 yılında 50 yılı geride bırakan MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım Bölümü, kurumun en küçük ama en aktif bölümlerinden biridir. Öncülerinin izinden kendini güncelleyerek, şu an 15 kişilik ikinci ve üçüncü nesilden oluşan ana kadro ile eğitimde kendisine miras kalan önemli değerleri yaşatarak eğitime devam etmektedir.

Endüstri ile olan yakın ilişkisi devam etmektedir. Kurulduğu gün konan ilkeler doğrultusunda, günün gereklerine uyum sağlayarak eğitimine devam edecektir. 50 yılda, çok sayıda mezunu yanında, üniversiteleşme sonrasında, 81 yüksek lisans, 33 doktora mezunu vermiş, Türkiye'de Endüstriyel Tasarım eğitimi veren diğer kurumlarda akademik kadronun oluşumuna büyük katkı sağlamıştır. Lisansüstü eğitimleri ile katkı vermeye devam edecektir.

50 yılda, çok değerli endüstriyel tasarımcılar yetiştirmiş, öğrencileri Braun Prize vb. uluslararası pek çok tasarım yarış-

masında önemli ödüller almış, mezunları, Volkswagen, Mercedes, Tofaş, Arçelik, Şişecam, Ford Otosan, Grohe, Kelebek, Çilek Mobilya, Vestel, Karaca, Hexagon, Anadolu ISUZU ve daha pek çok Türkiye'nin ve dünyanın önemli kuruluşlarında tasarımcı olarak mesleğini sürdürerek, tasarıma yön vermiş, mesleki pek çok ilke imza atmıştır.

Kurumlar arası sayısız iş birliği projesi yürütmüştür. Yürütmeye devam etmektedir. Bünyesinde gelişen Endüstri Tasarım Araştırma Merkezi (ETAM) aracılığı ile de iş birliği projeleri üretmektedir.

Oya Akman, Ümit Altun, Muhsin Partanaz, Murat Armağan, Aykut Erol, Uğraş Akpınar, Tamer Nakışçı, Umut Demirel vb. çok sayıda, yurt içi ve yurt dışında kendi ofisinde mesleğini icra eden başarılı mezuna sahiptir.

Halen eğitimine ilk başladığı dönemdeki proje sistemi ile devam etmeye çalışmaktadır. Fiziksel koşulları ve akademisyen sayısı değişmediği halde, kontrolü dışında tamamen sistemine aykırı bir sınav sonucu gelen, arttırılmış öğrenci kontenjanı ile aynı kadro her yıl yeni 75 öğrenci alımı yapmakta ve eğitimini aynı kalite de sürdürmek için, büyük bir özveri ile eğitime devam etmektedir. Bu özverinin sonuçlarını yeni sınav ile aldığı öğrencilerin ilk mezuniyetinde almış, tüm olumsuzluklara rağmen, ekolün temsilcisi mezunlar yetiştirmeyi başarmıştır. *Bölüm her ne kadar tek tip olmaya zorlansa da, kendi ekolünün temsilcisi olmaya devam edecektir.*

Teşekkür ve İthaf

Başta mesleğin öncüsü, MSGSÜ Endüstriyel Tasarım Bölümü kurucusu, Önder Küçükerman olmak üzere, bu bölümün kimliğini oluşturan, katkısı hiç eksik olmayan, ilk nesilimiz, öncülerimiz; Sadun Ersin, Cemil Toka, İlhan Erhan, Gürkut Uysal, Süha Ural, Kerim İncedayı, Süha Erda'ya ve her dönem kurum içi ve dışı eğitimimize destek veren tüm akademik kadroya teşekkür ediyor, saygılarımızı sunuyoruz.

Bu yazı, çok değerli ve asla unutmayacağımız kayıplarımız; *Ercüment Tarcan, Hüseyin Kurtuluş, Nuri Doğan, Oğuz Bayrakçı, Gülseren Yapar, Oğuz Erataç, Armağan Birgil, Necla Bal* ve kaybettiğimiz çok değerli öğrenci ve mezunlarımız anısına ithaf edilmiştir●

Kaynakça

- Akyüz, Y. (1997), “Türk Eğitim Tarihi Başlangıcından 1997’ye”, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Babür Kerim İncedayı Arşivi.
- Dağdelen, Doygun, Esmâ, 2019, Bruno Taut’un Mimarlık Anlayışı üzerine www.arkitera.com/gorus/bruno-tautun-mimarlik-anlayisi-uzerine/
- Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kronolojisi Poster, (1999).
- Endüstriyel Tasarım Bölümü Arşivi.
- Erhan (Fırıldak), İlhan, 1976 Endüstri Tasarımında görsel ilişkiler ve değerlendirme Ölçütleri, Yapı Dergisi.
- Ersin, S. (2003) Ed. Gezgin, A. Ö.(2003) “Akademi’ye Tanıklık 3” Güzel Sanatlar Akademisi’ne Bakışlar Dekoratif Sanatlar, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Gezgin, A. Ö.(2003) “Akademi’ye Tanıklık 1-2-3” Güzel Sanatlar Akademisi’ne Bakışlar Resim ve Heykel-Mimarlık- Dekoratif Sanatlar, Bağlam Yayınları, İstanbul .
- Günseli Partanaz Fıçı Arşivi.
- <http://www.corporate-workspace.com/?p=1240>
- İDGSA Akademi Belleteni, (1974).
- İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, “İnsana Daha Uygun Bir Çevre İçin” Sergi Kataloğu”, İç Mimarlık ve Endüstri ürünleri Tasarım Kürsüsü, İ.D.G.S.A Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu Endüstri Tasarım Bölümü Öğrenci Çalışmaları Kataloğu (1974).
- Küçükerman, Ö. (1996) Endüstri Tasarımı, Endüstri İçin Ürün Tasarımında Yaratıcılık, YEM Yayınları, İstanbul.
- Küçükerman, Ö. (2003) Ed. Gezgin, A. Ö. (2003) “Akademi’ye Tanıklık 3” Güzel Sanatlar Akademisi’ne Bakışlar Dekoratif Sanatlar, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Küçükerman, Ö.(1995) “Türk Tasarım Tarihinde Öncü Akademikler Ve İlk Tasarımları: Metal- Heykel Mobilyalar”, Art Dekor Dergisi, Doğan Yayıncılık, İstanbul, ss.138-142.
- Küçükerman, Önder, (2019) Röportaj.
- Mortan Kenan, (2006) Ed: erda Süha, Ünsal Tengüz, Önder Küçükerman ile 40 yıl konuşmaları, MSGSÜ- Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- MSGSÜ, Endüstriyel Tasarım bölümü web sitesi www.msgsu.edu.tr
- MSÜ Kataloğu (1987-1988).
- Osman Ayrıntı Arşivi.
- Önder Küçükerman Arşivi.
- Özkaraman Şen, M. (2004) “Türkiye’de 1800-2004 Yılları Arasındaki Değişim Süreci İçinde Tasarımı Etkileyen Faktörler: Ve Bir Örnek Olarak Mobilya Üretim Modeli”, Doktora Tezi, MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sadi Öziş ile söyleşi ve röportaj 1998, 2003, 2010, 2011, İstanbul.
- Silivri, K. (2003) Ed. Gezgin, A. Ö.(2003) “Akademi’ye Tanıklık 3” Güzel Sanatlar Akademisi’ne Bakışlar Dekoratif Sanatlar, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Türkiye’de Endüstriyel Tasarım Eğitiminde 50. Yıl Prof. Önder KÜÇÜKERMEN- Konferans Online, 24.03.2021, MSGSÜ Üç Nesil Etkinlikleri.*
- Türkiye’de Endüstriyel Tasarım Eğitiminin Çıkış Noktası Olarak: UESYO-Panel Online Etkinlik*

Katılımcılar: Prof. Önder Küçükerman, Prof. Dr. Gürkut Uysal, Dr. Öğr. Üyesi Babur Kerim İncedayı, Muhsin Partanaz, Günseli Fiçici Partanaz, 25.05.2021 MSGSÜ Üç Nesil Etkinlikleri.

UESYO katalog, (1974).

Ultav, Z.T., Hasırcı, D., Borvalı, S., Atmaca, H. (2015) DATUMM, Dokümantasyon ve Arşivleme, "Türkiye'de Modern Mobilya", Bilimsel Araştırma Projesi Sergi Katalogu, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir.

Yaşar, Belma (2007), "Türkiye ve bazı Ülkelerdeki Özel Yükseköğretime genel Bir Bakış", Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 16, Sayı 1, s. 581-590.

Zeytinoğlu, E. (2003) Ed. Gezgin, A. Ö. (2003) "Akademi'ye Tanıklık 3" Güzel Sanatlar Akademisi'ne Bakışlar Dekoratif Sanatlar, Bağlam Yayınları, İstanbul.